

EESTI KÕRG- JA KUTSEHARIDUSE KVALITEEDIAGENTUUR

Kutseõppe kvaliteedi hindamine
Järvamaa Kutsehariduskeskus
põllundus ja loomakasvatus,
veterinaaria ning kalandus
õppekavarühmade hindamisaruanne

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

„Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“

2021

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	3
2. Üldosa	5
3. Õppekavarühmade analüüs hindamisvaldkondade lõikes	9
3.1 Õppekavad ja õppekavaarendus.....	9
3.2 Õppimine ja õpetamine	13
3.3 Õpetajad.....	24
4. Hindamiskomisjoni peamised järeldused kõigi vaadeldavate õppekavarühmade osas.....	28

1. Sissejuhatus

Kutseõppe kvaliteedi hindamise eesmärk on toetada õppimiskeskse koolikultuuri arengut ning suurendada kutsehariduse usaldusväarsust.

Kutseõppe kvaliteedi hindamine võimaldab:

- koolil saada tagasisidet õppeprotsessi kvaliteedi kohta ja soovitusi selle arendamiseks ning kasutada sõltumatu välishindamise tulemusi kooli strateegilises juhtimises;
- informeerida huvigruppe (õppijad, töömaailm, riik, ühiskond laiemalt) kutseõppe vastavusest siseriiklike nõuete, arengukavalist eesmärkide, töömaailma vajaduste ja õppijate ootustega.

Hindamiskomisjoni eesmärk on analüüsida õppe kvaliteeti õppekavarühmas ning anda analüüsi põhjal soovitusel õppe kvaliteedi parendamiseks. Hindamiskomisjoni analüüsi aluseks on õppekavarühma eneseanalüüs, õppe tulemuslikkuse näitajad õppekavarühma õppekavadel ning hindamiskülastusel kogutud andmed. Õppe kvaliteeti analüüsitakse hindamisvaldkondade kriteeriumide lõikes.

Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur (EKKA) moodustas hindamiskomisjoni, kuhu kuuluvad õppekavarühmale vastava valdkonna tööandjate esindajad ning kutseõppe eksperdid. EKKA kooskõlastas hindamiskomisjoni koosseisu kooliga. EKKA juhatajakorraldusega kinnitati hindamiskomisjoni koosseis:

Helen Pärk	kutseõppe ekspert, komisjoni esimees , Tallinna Polütehnikumi õppealadirektor, EKKA kutseõppe hindamise ekspert (2011-), osalenud erinevate kutseharidusega seotud töörühmades, EL haridus-, noorte- ja spordiprogrammi Erasmus+ kutsehariduse valdkonna nõukogu liige, haridusjuhtimise magister
Eve Holsmer	kutseõppe ekspert, komisjoni sekretär , Rápina Aianduskooli õppekorralduse spetsialist; ESF meetme "Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine" projektitaotluste hindaja; osalenud riiklike õppekavade koostamise ja kutseõpetaja kutsestandardi töörühmades ning kutseõppe kvaliteedihindamise protsessis
Therje Prohороva	tööandjate esindaja , SA Tallinna Ratsaspordikooli direktor ja juhatuse liige; Eesti Ratsaspordi Liiduga (ERL) koolitus ja arendusjuht; ratsutamistreenerite taseme- ja täiendõppe koolitaja ja praktikajuhendaja; osalenud ratsutamistreeneri kutsestandardi, ERL arengukavade ja ratsakoolide raamõppekava väljatöötamisel
Diana Saft	tööandjate esindaja , Põlvamaa Põllumeeste Liit MTÜ juhatuse esimees ja tegevjuht; Kraavihalli Agro OÜ tegevjuht; kuni 2021 märts Scandagra Eesti AS maheteravilja ostuspetsialist; Eesti Maaülikool (EMÜ), põllumajanduse magister
Martin Liiv	tööandjate esindaja , Kalatalu Härjanurme müügijuht; Maaülikooli kalakasvatuse eriala magister, õppinud Genti Ülikoolis vesiviljeluse tehnoloogia eriala
Jaan Luht	tööandjate esindaja , Valga Loomakliiniku juhataja ja loomaarst; Eesti Loomaarstide ühingu juhatuse liige.

Hindamisprotsessi ja külastuse kirjeldus

Hindamiskomisjoni liikmed töötasid läbi kooli eneseanalüüsi aruande, tutvusid lingitud materjalidega, õppekorralduseeskirjaga ja hinnatavate õppekavarühmade (ÕKR) õppekavade rakenduskavadega. Hindamiskülastust ettevalmistava koosoleku käigus koostas komisjon esialgse külastuskava, mis kooskõlastati kooli ja EKKAg. Komisjoni liikmed leppisid kooli eneseanalüüsi aruande põhjal kokku täpsustamist vajavad teemad ning sellekohased küsimused iga intervjuu jaoks. Komisjonis lepiti kokku tööjaotus ja ülesanded hindamiskülastuse ajaks.

Hindamiskülastus toimus 15. aprillil 2021 keskkonnas Microsoft Teams. Komisjon viis läbi kaheksa vestlust vastavalt ajakavale ning kokkulepitud teemadele ja tutvus kooli esitatud dokumentidega. Vestlused juhtõpetajatega, kutseõpetajatega ja õppijatega viidi läbi paralleelselt kolmes ÕKR-is (põllundus ja loomakasvatuse-veterinaaria-kalandus) eraldi, mis võimaldas koguda ja analüüsida andmeid kitsama fookusega. Komisjon külastas hindamiskülastusele eelneval perioodil kooli hobuhoolduse, loomakasvatuse, veterinaaria ja kalanduse õppebaase, kus vestles kutseõpetajate ja praktikajuhendajatega ning tutvus õpikeskkonnaga, sh õppetöös kasutatavate seadmete ja vahenditega ning praktilise õppe ja- töö võimalustega. Eesmärgiga saada hinnatavate ÕKR-ide õppe kvaliteedile sektori tööandjate hinnang, peeti vestlused kaheksa ettevõtjaga, kes teevad kooliga koostööd ÕKR õppijatele praktika pakkumisel. Hindamiskülastuse eel kuulati ka kahte veebitundi.

Parema ülevaate saamiseks võimaldas komisjoni suurus (kuus liiget) toimetada osa vestlustest paralleelselt, mis andis konkreetsema pildi ja tõi välja kriteeriumite lõikes ÕKR-ide eripärad. Samal põhimõttel on koostatud ka hindamiskomisjoni aruanne; kui kriteeriumis erisusi ei ilmnenud – koostati koondatud üldhinnang.

Komisjoni koosolekul lepiti kokku aruande struktuur ning komisjoni liikmete hinnangute põhjal koostati aruande esimene tööversioon. Kool on esitanud aruande kriteeriumites põhjaliku eneseanalüüsi koos konkreetsete ja piisavate näidetega ÕKR-de lõikes, sidunud need eelmise hindamise ettepanekute ja soovitustega, samuti lisanud rahuloluküsitlustele tuginevad illustreerivad arvud ja tabelid ning toonud välja neis kajastuvad trendid. Komisjon ei korda juba kooli poolt esitatut, vaid viitab aruandele kui allikale. Komisjon, tutvunud muuhulgas ka ÕKR-ide arengustrateegiatega 2016 – 2021 (kooli arengukava lisa), kinnitab, et kooli ÕKR-ide toimimise analüüs, esitatud näited ja sihid on seostatavad arengukavas kajastatud trendidega, meetmetega ja seatud eesmärkidega. Komisjon toob hindamisaruande analüüsivas osas välja õppeprotsessi ühised jooned ning lisab eripärad ÕKR-ide lõikes, tuginedes läbiviidud vestlustele ja külastuse käigus kogutud andmetele. Analüüsi kokkuvõtete põhjal koostas komisjon hindamisaruandes välja toodud järeldused ja soovitused.

Hindamisaruandes kasutatud sihid jt võrdlusmaterjalid on võetud lisaks kooli aruandele ka arengukavast, selle lisa toodud ÕKR-de arengustrateegiast 2016–2021, Järvamaa Kutsehariduskeskuse (edaspidi JKHK) rahvusvahelistumise strateegiast ja turundusstrateegiast, õppekavade rakenduskavadest ja praktikadokumentidest.

Komisjon arutas liikmete seisukohti ja jõudis koostöös ühistele järeldustele, mis väljenduvad aruandes.

EKKA esitas esmase aruande koolile 20.05.2021. Aruande lõpliku variandi koostamisel võttis komisjon arvesse kooli kommentaare. Komisjon esitas lõpparuande EKKA-le 14.06.2021

2. Üldosa

Kooli lühitutvustus (toimetatud kujul kooli aruandest):

JKHK on õpilaste arvult maakonna suurim kool, õppijate arv on varieerunud 800 ja 1300 vahel, lisaks on erinevatel täiskasvanute täiendus- ja ümberõppe kursustel osalenud enam kui 2000 õppijat aastas. JKHK-s toimub õpe 13 õppekavarühmas, nende seast kalanduse ja veterinaaria õppekavarühmades on kool vabariigis ainus õppe pakkuja. JKHK õppekavadest on vaadeldavates ÕKR-ides Eestis ainulaadsed: hobuhooldaja, loomaarsti abilise, kalakasvataja ning teistest ÕKR-ideest veel ka teedeehitaja, veekäitlusoperaator ja biogaasijaama operaator.

JKHK näeb oma põllumajandusvaldkonna rolli regiooni ettevõtjate toetamisel. Tulevikus nähakse kooli eelkõige loomakasvatuse valdkonna kompetentside toetajana.

Kooli visioon: *Olla tuntud, tunnustatud ja hinnatud elukestva õppe keskus.*

Järvamaa Kutsehariduskeskus on õpilast, töötajat ning arengut väärtustav kaasaegse õpikeskkonna, paindlike võimalustega ja laia erialavalikuga, Eestis tuntud ja tunnustatud, Kesk-Eesti suurim õppeasutus. Järvamaa Kutsehariduskeskust tunnustavad ja hindavad nii õpilased kui ka lapsevanemad, nii töötajad kui ka tööandjad, sest siin ollakse õppijasõbralikud, kaasaegsed, arenemis- ja vastutusvõimelised, targad ja mõistvad.

Kooli missioon: *Väärt ja väärikas kutseoskus ning pädev täiendõpe kogu eluks.*

Kooli tunnuslause: *Õppimine on südameasi.*

Kooli põhiväärtused:

- **KOOSTÖÖ** – erinevatel tasanditel ja erinevate huvirühmadega toimuv koostöö tagab koolituse kõrge taseme oskustega spetsialistide ettevalmistamisel;
- **PÜHENDUMUS** – töötaja ja organisatsioon peavad teineteisest lugu ning ühiste eesmärkide nimel ollakse valmis pingutama;
- **PÄDEVUS** – pädevad töötajad ja õppijad on erialaliselt professionaalsed, säästliku mõtteviisiga ning nõudlikud nii enda kui teiste suhtes;
- **PAINDLIKKUS** – olemasolevate võimaluste maksimaalne kasutamine erinevate vajaduste ja uute võimaluste tekkimisel ning olukordade lahendamisel;
- **PIDEV ARENG** – organisatsiooni, õppekavade ja õppetöö arendamiseks omandatakse pidevalt uusi teadmisi ja oskusi, tehakse koostööd, ollakse pühendunud ja paindlikud.

Kooli arengukava strateegilised eesmärgid:

- JKHK-s on paindlikud ja mitmekesiste valikutega ning tööturu arenguvajadusi arvestavad õppimisvõimalused kõikidele õpilastele, omandamiseks hoiakud töötamiseks ja elukestvaks õppeks;
- Kooli juhitakse tulemuslikult;
- Koolis töötab ennast väärtustav, väärikas, asjatundlik ning tugev ja motiveeritud meeskond;
- Koolil on huvigruppide hulgas hea maine;
- Ressursside planeerimine ja kasutamine tagab kaasaegse ja õppekavade vajadustest lähtuva õppija töökeskkonna.

Hinnatavad õppekavarühmad: ülevaade analüüsitavaatest õppekavadest (kvalifikatsioonitase, õppekava kood EHISes, maht (EKAP), rakendamise aasta, õppevormid, link õppekavale ja moodulite rakenduskavadele, õppekava juht).

Põllumajanduse valdkonna õpe toimub õppe- ja arendustöö struktuuriüksuses, Säreveere õppekohas.

Tabel 1. Hinnatavad õppekavarühmad (EHIS, kooli koduleht)

ÕKR	Õppekava nimetus, EKR tase*	Maht EKAP	Õppeliik	Õppevorm	Kood EHISes	Õppekavarühma õppekavade eest vastutav isik (nimi, amet, e-post)
Põllundus ja loomakasvatus	Põllumajandustöötaja , tase 4 Rakenduskava	210	Kutsekeskharidusõpe	Statsionaarne, koolipõhine õpe	215969	Aive Kupp, juhtõpetaja, aive.kupp@jkhk.ee
	Hobuhooldaja , tase 4 Rakenduskava	180	Kutsekeskharidusõpe	Statsionaarne, koolipõhine õpe	187398	Küllli Marrandi, juhtõpetaja, kylli.marrandi@jkhk.ee
	Hobuhooldaja , tase 4 Rakenduskava	120	Kutseõppe esmaõpe	Statsionaarne, koolipõhine õpe	185537	Küllli Marrandi, juhtõpetaja, kylli.marrandi@jkhk.ee
	Taimekasvataja , tase 4 Rakenduskava	60	Kutseõppe esmaõpe	Statsionaarne, koolipõhine õpe	215965	Aive Kupp, juhtõpetaja, aive.kupp@jkhk.ee
Põllundus ja loomakasvatus	Loomakasvataja , tase 4 Rakenduskavad: lamba ja kitsekasvataja , linnukasvataja , veisekasvataja , küülikukasvataja	60	Kutseõppe esmaõpe	Statsionaarne, koolipõhine õpe	215966	Aive Kupp, juhtõpetaja, aive.kupp@jkhk.ee
	Taimekasvatustootja , tase 5 Rakenduskava	30	Kutseõppe jätkuõpe	Statsionaarne, koolipõhine õpe	215967	Aive Kupp, juhtõpetaja, aive.kupp@jkhk.ee
	Loomakasvatustootja , tase 5 Rakenduskavad: lamba- ja kitsekasvatustootja , linnukasvatustootja , veisekasvatustootja , küülikukasvatustootja , karusloomakasvatus- tootja , hobusekasvatustootja	30	Kutseõppe jätkuõpe	Statsionaarne, koolipõhine õpe	215971	Aive Kupp, juhtõpetaja, aive.kupp@jkhk.ee
	Loomakasvatustöötaja , tase 3 Rakenduskavad: lamba- ja kitsekasvatustöötaja , linnukasvatustöötaja , veisekasvatustöötaja , küüliku- ja karusloomakasvatustöötaja , hobusekasvatustöötaja	60	Kutseõppe esmaõpe	Statsionaarne, koolipõhine õpe	215942	Aive Kupp, juhtõpetaja, aive.kupp@jkhk.ee
	Lüpsja , tase 4 Rakenduskava	30	Kutseõppe esmaõpe	Statsionaarne, koolipõhine, töökohapõhine õpe	215922	Aive Kupp, juhtõpetaja, aive.kupp@jkhk.ee
Veterinaaria	Loomaarsti abiline , tase 4 Rakenduskava	90	Kutseõppe esmaõpe	Statsionaarne, koolipõhine õpe	194318	Aive Kupp, juhtõpetaja, aive.kupp@jkhk.ee

Kalandus	Kalakasvataja , tase 4 Rakenduskaava	60	Kutseõppe esmaõpe	Statsionaarne, koolipõhine õpe	147217	Veiko Vahealu, juhtõpetaja, veiko.vahealu@jkhk.ee
----------	---	----	----------------------	-----------------------------------	--------	---

*EKR - Eesti kvalifikatsiooniraamistik

Ülevaade õppekavadel õppijate arvudest:

Tabel 2. Ülevaade hinnatavatel õppekavadel õppijate arvudest (sh alustanud, lõpetanud ja nende osakaal, EHISE andmed):

Õppekava nimetus ja kood	Alustamise aasta	Alustanud õpilaste arv	Lõpetamise aasta	Lõpetanud õpilaste arv
Hobuhooldaja kutsekeskharidusõpe	2015	7	2018	6
Hobuhooldaja kutsekeskharidusõpe	2016	15	2019	10
Hobuhooldaja kutsekeskharidusõpe	2017	16	2020	8
Hobuhooldaja kutsekeskharidusõpe	2018	26	2021	
Hobuhooldaja kutsekeskharidusõpe	2019	22	2022	
Hobuhooldaja kutsekeskharidusõpe	2020	36	2023	
Hobuhooldaja kutseõpe, tase 4	2016	17	2018	7
Hobuhooldaja kutseõpe, tase 4	2017	18	2019	12
Hobuhooldaja kutseõpe, tase 4	2018	16	2020	5
Hobuhooldaja kutseõpe, tase 4	2019	15	2021	
Hobuhooldaja kutseõpe, tase 4	2020	23		
Põllumajandus, kutsekeskharidusõpe	2014	18	2018	17
Põllumajandustöötaja kutsekeskharidusõpe	2015	24	2019	21
Põllumajandustöötaja kutsekeskharidusõpe	2016	25	2020	15
Põllumajandustöötaja kutsekeskharidusõpe	2017	25	2021	
Põllumajandustöötaja kutsekeskharidusõpe	2018	25	2022	
Põllumajandustöötaja kutsekeskharidusõpe	2019	11	2023	
Põllumajandustöötaja kutsekeskharidusõpe	2020	33	2024	
Põllumajandustöötaja kutseõpe, tase 4	2017	60	2018	35
Põllumajandustöötaja kutseõpe, tase 4	2018	82	2019	60
Põllumajandustöötaja kutseõpe, tase 4	2019	67	2020	57
Põllumajandustöötaja kutseõpe, tase 4	2020	79		

Põllumajandustootja, tase 5, kutseõppe jätkuõpe	2017	35	2018	29
Põllumajandustootja, tase 5, kutseõppe jätkuõpe	2018	38	2019	28
Põllumajandustootja, tase 5, kutseõppe jätkuõpe	2019	68	2020	49
Põllumajandustootja, tase 5, kutseõppe jätkuõpe	2020	34	2021	
Põllumajandustöötaja (osakutse lüpsja), tase 4	2017	18	2017	18
Põllumajandustöötaja (osakutse lüpsja), tase 3	2017	7	2017	6
Põllumajandustöötaja (osakutse lüpsja), tase 4	2018	9	2018	7
Põllumajandustöötaja (osakutse lüpsja), tase 3	2018	2	2018	2
Põllumajandustöötaja (osakutse lüpsja), tase 4	2019	8	2020	5
Põllumajandustöötaja (osakutse lüpsja), tase 3	2019	2	2020	1
Kalakasvatataja, kutseõpe, tase 4	2017	13	2018	7
Kalakasvatataja, kutseõpe, tase 4	2018	16	2019	5
Kalakasvatataja, kutseõpe, tase 4	2019	12	2020	6
Kalakasvatataja, kutseõpe, tase 4	2020	11	2021	
Loomaarsti abiline, kutseõpe, tase 4	2016	40	2018	30
Loomaarsti abiline, kutseõpe, tase 4	2017	33	2019	23
Loomaarsti abiline, kutseõpe, tase 4	2018	31	2020	21
Loomaarsti abiline, kutseõpe, tase 4	2019	40	2021	
Loomaarsti abiline, kutseõpe, tase 4	2020	36	2022	

3. Õppekavarühmade analüüs hindamisvaldkondade lõikes

Hindamisvaldkonnad on:

- õppekavad ja õppekavaarendus,
- õppimine ja õpetamine,
- õpetajad.

3.1 Õppekavad ja õppekavaarendus

Analüüs

Hindamiskriteeriumid

3.1.1 Õppekavaarendus on eesmärgistatud, süsteemne ja juhitud; õppekavasid koostatakse ja arendatakse arvestades õppijate ja tööturu koolitusvajadust.

Kooli eneseanalüüsi aruandest, dokumentidest ning hindamiskülastusest järeltab komisjon, et kõigis kolmes hinnatavas õppekavarühmas on õppekavad koostatud kooskõlas riiklike õppekavade ning kutseharidusstandardiga ja kutsestandarditega. Erandiks on Hobuhooldaja õppekava, kus riikliku õppekava (RÕK) ei ole uuendatud ning õppekava tugineb RÕK-ile kehtivuse kaotamisest alates kutseharidusstandardile ja kutsestandarditele (kooli õppekaval on viide kehtetule RÕK-ile).

Õppekavade loomisel ja arendamisel lähtub kool arengukavast, valdkonna siseriiklikest ja regionaalsetest majandusprognosidest, tuleviku tööjõuvajaduse uuringu OSKA prognoosidest ning valdkonnas tegutsevate ettevõtete tööjõuvajadusest.

Vaadeldavates ÕKR-ides teeb kool tihedat koostööd ettevõtetega nii regioonis sees kui regioonist väljapoole. Koolil on väljakujunenud praktikaetevõtete tunnustamissüsteem, mis sisaldab nii dokumentaalset tõestust praktikakohaks sobivuse osas kui ka tagasisidet nii õpilastelt kui ka koolipoolsetelt praktikajuhendajatelt. Praktikaprotsessi süsteemse tagasisidestamise kaudu on õppekavaarendusse kaasatud nii tööandjad, õpilased kui praktikajuhendajad (vt täpsemalt õppimise ja õpetamise kriteeriumite all 3 ja 4).

Koolil on koostatud rahvusvahelistumise strateegia, mille oluliseks sihiks tulevikuvaates on muuhulgas välispartneritelt saadud kogemuste ja positiivsete praktikate rakendamine kooli õppeprotsessis, mida nähakse ühtlasi ka ühe sisendina õppekavaarendusse.

Hindamiskülastuse ajal tutvus komisjon hinnatavate ÕKR-ide õppekavade koostamise ja ajakohastamise protsessiga. Õppekavaarendusega seotud tegevusi koordineerib ja organiseerib valdkonna juhtõpetaja, töörühma kuuluvad õpetajad, kaasatud on lisaks kutseõpetajatele ka üldharidusmoodulite õpetajad. Lisaks ettevõttepraktikatest saadud tagasisidele on oluliseks sisendiks õppekavaarendusse ka igal õppeaastal läbi viidud rahuloluküsitlused, kuhu on kaasatud nii töötajad, pedagoogid kui õppijad.

3.1.2 õppekavade moodulite rakenduskavades on õpe kavandatud arvestades õppijate eripäraga, õppesisu ja -meetodid ning hindamiskriteeriumid ja -meetodid toetavad õppijat õpiväljundite saavutamisel ja võtmepädevuste arendamisel.

Hindamiskomisjon tutvus kooli veebilehe olevate õppekavade ja moodulite rakenduskavadega ning vestles hindamiskülastusel õppijate, praktikajuhendajate ja kutse- ja üldharidusmoodulite õpetajatega, nii õppekavade rakendamise kui ka koostamise teemadel.

Komisjon tõdeb, et õppekavade moodulite rakenduskavad on koostatud lähtuvalt õppijate eripärast, õppesisu ja -meetodid ning hindamiskriteeriumid ja -meetodid toetavad õppijat õpiväljundite saavutamisel ja võtmepädevuste arendamisel:

- **Neljandal tasemel** kutseõpet viiakse läbi õpet kõigis kolmes ÖKR-s, sh õppida saab nii kutse- kui kutsekeskhariduse õppekavadel; jätkuõppes **viiendal tasemel** õpivad need, kes soovivad põllumajanduses ettevõtjana tegutseda ning **kolmandal tasemel** õpivad need, kes soovivad rakendada eriala lihttöölise ametites või kellel ei ole võimekust õppima neljandal tasemel, kuid saavad tööturul hakkama lihtsamate töödega.
- **Töökohapõhist õppevormi** rakendatakse „Lüpsja“ õppekaval (EKR tasemed 3 ja 4). Paindlikku õppekorraldust õppesessioonidena rakendatakse kõigis vaadeldud ÖKR-ides, nendel õppekavadel, kus õpivad valdavalt töö kõrvalt õppijad;
- **Õppekavade rakenduskavad** on moodulipõhised, moodulid jagunevad õpiväljunditeks, igale õpiväljundile on määratud maht, käsitletavat teemat, hindamiskriteeriumid, õppemeetodid ja hindamise viis. Samuti on rakenduskavades kirjeldatud iseseisvate tööde ülesanded.
- Õppekava moodulites sisalduvad **hindekriteeriumid** eeldavad õppijalt lisaks erialastele kompetentside saavutamisele ka enesearengu hindamist, emakeele oskust, ingliskeelse erialase terminoloogia kasutamist. Õppekava „Loomaarsti abiline“ puhul lisandub saavutatavate kompetentside loetellu ka vene keele oskus suhtlustasandil ning enesekriitiline tegevuste analüüs vähemalt lävendit ületaval tasemel.
- Õpetajate poolt kasutatavad **õppemeetodid** on eripalgelised, sisaldavad eesmärgistatud praktilisi tegevusi nii kooli õppefarmides, -tallides, -põldudel kui ka ettevõtetes, kus viiakse läbi praktiliste tööde tunde (nt loomakliinikutes).
- **Rakenduskavades** on välja toodud lõimitud üldhariduslikud teemasid ning lõimingute maht tundides, samuti sisaldavad õppekava moodulid ka õppijate võtmepädevuste arendamist;
- **Hindamisülesanded** sisaldavad õppijate suulise ja kirjaliku eneseväljenduse arendamist eesti keeles, inglise keele oskust suhtlus- ja erialakeele tasemel ning vene keele oskust suhtlemistasandil. Lisaks ka matemaatika-pädevus, oskus töötada meeskonnas, ettevõtlikkuse ja algatusvõime rakendamine ning vastutusevõtmist - näiteks töörühma juhina. Sellekohaseid näiteid toodi välja vestlusingis üldharidusmoodulite juhtõpetajaga ja õpetajatega.
- **Õppeprotsessis**, eriti praktilises õppes, rakendatakse igapäevaselt reaalsete tööolukordade simulatsiooni, mis on lähedased ettevõttes toimuvate protsessidega ja kvaliteedinõuetega. Sellisel viisil kinnistuvad õppijas tööks vajalikud teadmised ja oskused ning enesekindlus, sh probleemolukordade lahendamisel.
- Vestlustest üldharidusainete õpetajatega selgus nende kaasatus õppekavade rakenduskavade väljatöötamisse ning arendusprotsessi. Üldharidus- ja kutseõppe moodulite õpetajad teevad koostööd nii uute õppe- ja rakenduskavade loomisega kui ka olemasolevate korrigeerimisel, selle töö käigus selguvad ka lõimingud ning sõlmitakse kokkulepped, kas moodulis olevaid lõiminguid õpetab üldharidus- või kutseõppe moodulite õpetajad. Kokkuleppe peamine eesmärk on, et õppijad saaksid parima võimaliku õppe. Üldharidusmoodulite õpetajad tõid rikkalikult näiteid lõimingutest, kus näiteks füüsikat ja matemaatikat õpetavad lõimingutena põllumajanduses kutseõpetajad, emakeelt keeleõpetaja. Õpetajate poolt toimub ka digipädevuste lõimimine (nt Hobuhooldaja õppekaval on emakeele (eesti keel)

õppes kasutuses keelegalopi õpiobjekt (tallipraktikast saadud kogemuse visualiseerimine ja kirjeldamine digi-keskkonnas, sh korrektses ametialases keeles).

- Vestlusest põllumajanduse ÕKR-i juhtõpetaja ja taimekasvatusejuhiga saadi kinnitust, et rakenduskavade parendamisel jälgitakse samuti töömaailmas toimuvaid arenguid, uusi tehnoloogiaid, vahendeid ja materjale, et need võimalikult kiiresti õppesse lõimida.
- Vestlusest kalanduse juhtõpetajaga selgus, et 5. taseme õppekava väljatöötamine on hetkel peatunud, sest kuigi tööandjate sõnul on selles sektoris vajadus 5. taseme kompetentsidega töötajate järele olemas, pole senini riigilt vastavat sõnumit ja tuge saadud. Antud murekohale on viidatud ka kooli aruandes. Komisjon soovib koolil olla järjekindel ja algatusega jätkata.
- Valikõpingute moodulid on loodud koostöös asjaosalistega ja eesmärgiga toetada erialaõpinguid (leidub piisavalt näiteid kõigis vaadeldavates ÕKR-ides, kooli aruandest, lk 12).
- Koolis arvestatakse õppijate varasemate õpi- ja töökogemustega. Õpingutesse sisenemise hõlbustamiseks on kutsekeskharidusõppe 1. kursusel valikaineiks õpioskuste moodul.
- „Loomaarsti abilise“ õppekaval on peamiseks probleemiks spetsialiseerumise puudumine (suurloom/väikeloom), mis sai kinnitust vestlustest õppijatega. Ka loomakliinikud ja -farmid ootavad loomaarsti abilist, kelle teadmised oleksid spetsiifilised, universaalsus ei ole antud valdkonnas parim lahendus. Kaugemas perspektiivis võiks kaaluda ka spetsialiseerumist liigispetsiifiliselt (nt hobused või veised, lambad või sead, laamad jne ...). Samas on „Loomaarsti abilise“ õppekava aluseks kuni 2025. aastani kehtiv 4. taseme kutsestandard, mille kohaselt peavad olema saavutatud erialased kompetentsid mõlemal suunal – nii suur- kui ka väikelooma osas. Õpilaste soovidele osaliseks vastutulekuks pakub kool kindlaksmääratud mahus valikaineid, kuid kutsestandardist tulenevad kompetentsid peavad olema saavutatud mõlemal suunal kuni ei ole olemas vastavaid muudatusi standardite tasemel.
- Veterinaaria valdkonnas toimub koolil küll koostöö erinevate suur- ja väikeloomakliinikutega, kuid siseriiklikul tasandil vajaks senisest laiemat koostööd erialaseltsidega (Eesti Loomaarstide Ühing ja Eesti Väikeloomaarstide Selts), kelle süsteemsed ettepanekud tagaksid asja- ja ajakohase sisendi õppekavaarendusse. Kooli sõnul on küll õppekava arendusse ja õppetöö läbiviimisesse kaasatud eeltoodud liitude ja ühingute liikmed: Priit Koppel, Tiina Toomet, Merit Villemson-Kavak ja Janne Orro.
- Täienduskoolituse õppekavade arendus on valdavalt vajaduspõhine. Valdkonnas on koolitusi, mille läbimine on valdkonnas töötavatele isikutele kohustuslik (nt taimekaitsevahendite kasutamine). Koolituste rahastamiseks on kolm allikat: täiskasvanute riiklik koolitustellimus ja PRIA tellitavad koolitused (osalejatele tasuta) ning tasulised koolitused.
- Täienduskoolituse spetsialist koostöös juhtõpetajate ja kutse-õpetajatega tegelevad erinevate koolituste väljatöötamisega lähtudes valdkonna vajadustest, sealhulgas võib välja tuua ka väga spetsiifilised koolitused, näiteks „Alpaka sisemine ja väline ilu“; „Kiskjamured lambakarjas“. Erinevate täiendkoolituste spekter on vaadeldavates õppekavarühmades laiaulatuslik, sisaldades nii korduvaid koolitusi kui ka ühekordseid koolitusi. Fookus on praktilistel koolitustel, need toimuvad ka väljaspool kooli õppemajandit; nt on 10 talu, kus mh on toimunud linnu-, kitse- ja lambateemalised kursused ja koostöö jätkub. Uue suunana näeb kool kõrgtehnoloogiliseks tööks vajalike digi-oskuste arendamist valdkondades, millest lähtuvalt koostatakse uute kursuste õppekavad. Kooli aruandele on lisatud muljetavaldav ÕKR-de täiendkoolituste loetelu 2017 – 2020, sh mahud tundides ja lõpetajate arvud; selle põhjal hindab komisjon ÕKR erialade lõikes täiendkoolitusvõimaluste pakkumise piisavaks ja asjakohaseks.

Hindamiskülastuse vestluste põhjal võib järeldada, et õppekavarühmade arendus ja parendustegevuste planeerimine on tavapärane tööprotsessi osa, mis lähtub kiiresti muutuva töömaailma vajadustest. Koolil on seatud eesmärgiks muudatustele võimalikult kiiresti reageerida, valmisolek on selleks olemas.

Hindamiskomisjoni vestlustel praktikaettevõtete praktikajuhendajatega ja õppijatega toodi välja ettepanekuid, mida tuleks koolil rakenduskavade arendamisel arvesse võtta, need on toodud täpsemalt aruande osas: Õppimine ja õpetamine, kriteeriumite 2 – 4 all.

Järeldused

Hinnatavate ÕKR-ide tugevused:

- Põllumajanduse erialadel toimub mitmekesiseiste õppekavade pakkumine erinevates õppeliikides ja -vormides, EKR erinevatel tasemetel.
- Õppe- ja rakenduskavade süsteemine arendamine toimub koostöös kõigi õppeprotsessi osapooltega ning partneritega, sealhulgas tööandjad ja välispartnerid.
- Reageeritakse kiirelt põllumajandussektori muutuvale tööjõuvajadusele, mida kinnitavad nii tasemeõppes kui ka täienduskoolituses lisandunud õppe- ja kursuste kavade erinevatele tasemetele ja osaoskustele.

Parendusvaldkonnad ja komisjoni soovitus

- „Loomaarsti abilise“ õppekaval on peamiseks probleemiks eritasandiliste spetsialiseerumiste puudumine: suurloomad või väikeloomad, ning seejärel operatsiooni või intensiivravi patsientide suund. Komisjon mõistab, et spetsialiseerumine on otseselt seotud 4. taseme kutsestandardist tulevate kohustuslike kompetentsidega, kuid soovib tulevikuvaates kaaluda süvendatud spetsialiserumisvõimaluste pakkumist lähtudes tööturu vajadustest ning õpilaste huvist, tehes sellekohaseid ettepanekuid muudatuste sisseviimiseks kutsestandardisse.

Arenguvõimalused:

- Koolil on võimalus teha senisest tihedamat ja laiaulatuslikumat koostööd veterinaaria erialaseltsidega: Eesti Loomaarstide Ühingu ja Eesti Väikeloomaarstide Seltsiga, mis tagaks asja- ja ajakohase sisendi õppekavaarendusse.
- Eestis on lõpetaja nimetuseks loomaarsti abiline (*veterinary helper*). Paljudes riikides on samaväärsel haridustasemel lõpetajad kas *veterinary nurse* või *veterinary technician*. Tuginedes teiste riikide kogemusele tasuks koolil kaaluda õppekava täiustamist sügavuti, mis võimaldaks loomaarsti abiliste (õdede) ettevalmistamist tööturule veelgi spetsiifilisemalt ehk oskuste kõrgtasemel.
- Kaaluda võimalust „Loomaarsti abilise“ 4. taseme jätkuõppe õppekava loomist nendele, kes on varasemalt lõpetanud „Põllumajandustöötaja“ või „Hobuhooldaja“ eriala ning soovivad oma kompetentse laiendada ka horisontaalselt, lisaks on veterinaaria-valdkonnas lähiaastatel suurenenud nõudlus erialaspetsialistide järele.
- Kaaluda „Väikeloomade hooldaja“ õppekava koostamist, kuna Eestis on kasvamas vajadus õppinud spetsialistide järele, tehes sellekohase ettepaneku kutsekomisjonile: kas kutsestandardi muutmiseks; uue kutsestandardi loomiseks (kas samal või kõrgemal tasemel) või taodelda õppekava loomist tuginedes rahvusvahelistele eeskujudele/standarditele ja kutseharidusstandardile.
- Kalandussektori vääramatut kasvu tulevikus silmas pidades on praktilise õppe võimaldamine ja tööturu jaoks vajalike praktiliste oskustega töötajate koolitamine hetkel ainult JKHK-s, mis annab koolile võimaluse seda konkurentsieelist ära kasutada ning õppekava jõudsalt ja initsiatiivikalt edasi arendada, kuna sektori tööjõuvajadus on katmata.
- Kaaluda „Kalakasvataja“, EKR 5. taseme õppekava väljatöötamist, kuna 4. tasemel õppe lõpetanud on valdavalt hilisemad sektori ettevõtjad, kellele on konkurentsipüsimeks oluline järgmisel EKR tasemel õpingute jätkamine kvalifikatsiooni tõstmise eesmärgil, ühtlasi

on see võimalus õpingute jätkamiseks neile, kes ei soovi siseneda kõrgharidusse, kuid vajavad oma töös haridustaseme tõstmist ning laiemat pilti kalanduse valdkonnast ja selle arengutest, tehes kutsekomisjonile ettepaneku 5. taseme kutsestandardi loomiseks või taodelda õppekava loomist tuginedes rahvusvahelistele eeskujudele/standarditele ja kutseharidusstandardile.

- Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA) on muutnud põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetuse nõudeid, millest lähtuvalt on võimaliku nüüd taotleda 4. taseme lõpetanud PRIAst toetust (varasem nõue 5. taseme olemasolu). Vestlusest põllumajanduse õppekava juhtõpetaja ja taimekasvatuse tootmisjuhiga selgus, et nende hinnangul ei ole 4. taseme lõpetanud õpilased piisavate majandusteadmistega, nii toetuse taotlemise kui ka ettevõtte juhtimise osas. Lähtuvalt sellest võiks kool pakkuda välja kas täiendkoolituse põllumajandusettevõtte juhtimise valdkonnas, lisada õppekavadesse samasisulise valikkursuse või suunata noored omistama 5. taset.

3.2 Õppimine ja õpetamine

Analüüs

Õppimise ja õpetamise protsessiga tutvus hindamiskomisjon tutvus kooli veebilehel avaldatud info, dokumentide ja õppekavarühmade eneseanalüüside kaudu, lisaks hindamiskülastustel kooli õppekohtadesse ning praktikaettevõtetesse.

Hindamiskülastuse käigus vestlesid komisjoni liikmed praktikajuhendajatega, õppijatega, õpetajatega, tugiteenuste töötajatega, õppekorraldajaga, projektijuhtidega ja juhtkonna liikmetega.

3.2.1 Õppijate erialavalik on toetatud

Õppimisvõimalustest teavitamiseks on koolil väljatöötatud turundusplaan (vt [2020. aasta turundusplaan](#)). Potentsiaalsete õppijate jt huvigruppide informeerimiseks osaletakse mitmetel valdkondlikel reklaamüritustel, messidel ja avatud uste päevadel, tehakse koostööd tööandjatega, reklaamitakse teles, raadios ja sotsiaalmeedias jne. Aktiivset panustamist kinnitavad piisavas mahus näited kooli aruandes. Komisjoni hinnangul on turundusstrateegia mõningaseks kitsaskohaks juhtõpetajatele liiga suure rolli ja vastutuse panemine õppekavarühma turundamisel.

Põhihariduse baasil õppijate erialavalikut toetatakse muuhulgas traditsiooniliselt (üle 10 aasta) kutsealase eelkoolitusega Järvamaa koolide 8-9 klasside õpilastele, lisaks on osalejaid ka Jõgeva- ja Lääne-Virumaalt. Koostöö põhikoolidega on osutunud tõhusaks ning õppe- ja arendustöö üksuse juhataja sõnul toimib see väga hästi ja on noorte seas populaarne. Läbi eelkoolituse on paljud õpilased tulnud lähemalt kooli maaelu üksuse erialadega tutvuma ning asunud seejärel ka sobivale erialale õppima. Põllumajanduse erialadele tulevad õppima üldjuhul poisid, kellel on tõsine huvi tehnika ja masinate vastu. Seevastu „Hobuhooldaja“ õppekavadel õpivad valdavalt tüdrukud.

„Loomaarsti abilise“ erialale on konkurss ning õpilaskandidaatide seast tehakse valik motivatsioonikirja ja eelneva töökogemuse alusel. „Kalakasvataja“ erialale õppima asuvad on valdavalt ka tulevased sektoriettevõtja. Üldistavalt on 4. ja 5. tasemel täiskasvanud õppija teadliku valikuga ja sageli juba töötab valitud erialal.

Õppimisvõimalusi tutvustatakse ka õppekursioonide kaudu: karjääriõppe raames külastatakse üldhariduskoole ja võõrustatakse erinevaid huvigruppe, sealhulgas lasteai lapsi, kes tutvuvad maaeluga kooli õppemajandis.

Vastuvõtuprotsess on reguleeritud õppekorralduseeskirjaga ja see vaadatakse igal aastal üle. Hiljutise sisse viidud muudatustena sisseastumisvestlustel on klassitunnistuste küsimine kutsekeskhariduse

õpilaskandidaatidelt, et saada kohe täpsem ülevaade tõenäoliselt vajalikest tugimeetmetest. Sisseastujate dokumente menetletakse nii digitaalselt (läbi SAISI) kui ka koolis kohapeal, et võimaldada sobivaim viis õppimissoovi avaldamiseks.

Kalandus: Komisjoni hinnangul ei jõua kalandusõppeni piisavalt õpilasi, kes oleks hiljem tööjõuturul saadaval – komisjon soovib teha täpselt suunatud ja mõtestatud reklaami juba varasemalt keskhariduse omandanud sihtgrupile. Samuti on oluline, et õppima asunutest jõuaks sektorisse tööle rohkem inimesi ning väheneks nende õpilaste hulk, kelle jaoks on kalandusõpe pigem huviharidus. Juhtõpetaja vajab valdkonna reklaamimisel täiendavat tuge näiteks võiks koolil olla selleks eraldi koordinaator, kes tegeleb õpilaste leidmise strateegiaga. Kalandusõpe ei ole JKHK õppevõimaluste tutvustusest seas piisavalt nähtav. ÕKR-i uue väljakutsena võiks sihtrühmana näha Ida-Virumaalt pärit venekeelset õppijat – vestlusel juhtõpetajaga ja praktikajuhendajaga ilmnes selleks valmisolek, samuti oleks kättesaadavad venekeelsed baasmaterjalid ja koolis on olemas ka vajaliku keeleoskusega õpetajaskond.

Hobuhooldaja: Komisjoni hinnangul ei jõua hobuhooldaja õppeni piisavalt õpilasi, keda saaks peale lõpetamist spetsialistina tallimehe ametisse värvata, valdkonna tööturul on tööjõu defitsiit. Kool on probleemi analüüsinud ja toonud põhjusena välja, et kutsekeskhariduse õppekavale asuvad õppima noored, kellel puudub sageli reaalne ettekujutus tallimehe ametist ja sellega kaasnevast suurest füüsilisest koormusest, mis hiljem saab takistuseks tööle asumisel. Teisalt on erialal õppijate seas ka palju neid, kes juba töötavadi tallis õppimise kõrvalt ja on tuleviku juba konkreetse ettevõttega sidunud. Töötajate poolne soovitus on aktiivsemalt propageerida hobuhooldaja õpet ja elukutset, sh erinevates hobustega seotud organisatsioonides ja erinevas keeleruumis (nt venekeelses kogukonnas), et erialale asuks õppima senisest enam noori, sealhulgas neid, kelle valik on teadlik ja soov kindel.

3.2.2 õpikeskkond, sh materjalid, vahendid ja tehnika toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel

Komisjon tõdeb, et kooli õppebaas vastab kõigis vaadeldavates ÕKR-des erialaõppe vajadustele.

Põllumajandus ja loomakasvatus:

Kooli õppemajandis on ca 500 ha haritavat maad ning kaasaegne masinapark, mis katab tootmisprotsessi vajaduse, sh õppekavadest lähtuvalt. 2019/2020 õppeaastal soetati kooli uus traktor John Deere 6250R, Lemken taimekaitseprits, masinatele on paigaldatud GPS seadmed. Põllumajandustehnikat uuendatakse võimaluste piires. Vajadusel ostetakse teenustöö sisse või kasutatakse demomasinaid. Koostööd tehakse põllumajandusmasinaid müüvate ettevõtetega, kes tutvustavad õpilastele tootevalikus olevaid kaasaegseid põllumajandusmasinaid ja nende kasutusvõimalusi; toimuvad õppekäigud Eesti edukate põllumajandustootjate juurde, kus tutvutakse majanduslikult efektiivse tootmisega. Kasutuses on ka kombaini simulaator. Masinaparki uuendatakse koostöös kooli teiste ÕKR-idega, nt haagise hanke korraldamisel arvestati T-kategooria koolitusega, õppepolügooni planeerimisel arvestati põllumajanduse ja teedeehituse praktilise õppega ning demopäevade jm korraldamisega.

Õppefarmis on; ca 80 lüpsilehma ja sama palju noorloomi, ca 30 lihavoid (kõik Eestis kasvatatavad tõud on esindatud), ca 10 maatõugu lammast.

Kahes tavatallis ja ühes vabapidamise tallis on 26 koolile kuuluvat hobust ning ca 10 erahobust, maneež ja suur ratsaväljak. Hobuste aretamisel arvestatakse, et igal aastal sünniks 1-3 varssa ning koolis oleks esindatud kõik Eestis aretatud tõud.

Kodulindude ja küülikute tapakoolituse korraldamiseks on Veterinaar- ja Toiduameti luba ning nõuetele vastav ruum. Linnukasvatuses ja küülikukasvatuses tehakse koostööd ettevõtetega nt Estfarm OÜ, Linna Talu OÜ.

Tulevastele teraviljakasvatajatele tutvustatakse võimalikke koostööpartnereid nt Baltic Agro ja Kevili.

2021. aastast toimub koostöö ettevõttega YARA, õpilased saavad osaleda õppemajandi põldudel põldkatsetes ja võrrelda erinevaid taimekasvatustehnoloogiasid. Koostööprojekt aitab põllumajanduseriala populariseerida ja luua praktikakohti erialaõpilastele ning pakkuda ettevõtetele täienduskoolitusi.

Komisjoni liikmete ja tööandjate hinnangul:

Põllumajanduse ja loomakasvatuse ning hobuhoolduse erialade õpikeskkonnale: õppekavade praktiliste õpiväljundite saavutamiseks on õppebaas kaasaegne, asjakohane ja piisav. Põllumajanduse valdkonna õppemateriaalset baasi arendatakse järjepidevalt, hetkel vajab remonti ja kaasajastamist üks lautadest. Vestlusest juhtõpetajaga selgus, et see on tööplaanis ning ehituse ja teedehituse eriala õpilased alustavad peagi renoveerimistöödega. Koolil puudub ka kuivati, mis oleks õpiväljundite saavutamiseks oluline õppemateriaalse baasi osa. Taimekasvatuse juhil kaetakse see väljund ainult ettevõttepraktikal olles. Vestlusest praktikaetevõtete esindajatega selgus, et alati pole see siiski võimalik. Koolil puudub sorirakend, mida hobuhooldaja erialal õpitakse valdkonna ettevõtetes, ent kutseõpetajad ja õpilased sooviksid seda koolis kohapeal õppida.

Veterinaaria erialade õpikeskkonnale: loomaarsti abilise õppeks suurloomade suunal on praktiliseks õppebaasiks koolil õppelaut ja õppetall. Väikeloomade praktilise õppe läbiviimiseks tehakse koostööd erinevate varjupaikadega ja väikeloomakliinikutega, praktiline õpe kliinikutes võimaldab tegutseda reaalses töökeskkonnas, kus õppebaas on parimal võimalikul tasemel olemas- Koolil pole mõttekas osta erinevat kallist aparatuuri, mis ei omaks vajalikku koormatust ning aegu kiiresti. Kool on välja töötanud väga hea ja toimiva lahenduse, kus õpetajad-erialaspetsialistid saavad ise kaasa tuua õppetööks läbiviimiseks ja näitlikustamiseks kallist ning vajalikku instrumentariumi. Aparatuuri, mida pole võimalik praksisest kaasa tuua (nt röntgen), saavad õpilased tundma õppida kliinikutes.

Kalanduse erialade õpikeskkonnale: 2014. aastal valminud vesiviljeluse õppebaasis on kaasaegne korduvkasutusega vesiviljelussüsteem. Kolmes teineteisest sõltumatus kasvukeskkonnas kasvatakse hindamiskülastuse perioodil siberi ja vene tuura, vikerforelli, Ida-Euroopa säga ning tegeldakse kala inkubeerimisega. Kalade paljundamise õpe läbitakse Põlula kalakasvatuse ning kalade sumpades kasvatamise osa läbitakse ettevõttes Avamere Kalakasvatuse OÜ (Saaremaal). Vesiviljeluse õppebaas on asja- ja ajakohane, varustatud kaasaegse (kõrg)tehnoloogilise sisseseadega, mis vastab õppekava vajadustele ja võimaldab omandada kalakasvataja eriala läbivad kompetentsid etappide kaupa, alates kalade inkubeerimisest - lõpetades kalade müügiga ja väärindamisega, ning ka majandusliku potentsiaali hindamisega. Õppebaas on riskkasutuses Eesti Maaülikooliga (edaspidi EMÜ), enamus vajaminevast inventarist õppe- ja tootmistööks on olemas, kuid mõned tehnilised kitsaskohad vajaksid veel parendamist, näiteks kompressorite müra taseme senisest veelgi tõhusam vähendamine (olemas on müratõkkekastid), õhukompressorite õhuvõtt otse välisõhust, et vältida välja aereeritud süsihappegaasi tagasi vette pumpamist ning tõsta jahedaveeliste liikide kasvatamise süsteemi stabiilsust. Riiklik rahastusskeem ei toeta kahjuks piisavalt õppetehniliste vahendite soetamist.

Kõigis hinnatavates õppekavarühmades:

Õpilaste **tööohutusalane** juhendamine toimub nii õpingute alguses kui praktilise õppe vältel läbivalt - vastavalt kehtestatud korrale (vt [ÕKE](#) p 5).

Kõikidele kutsekeskhariduse esimese kursuse õpilastele tagatakse **spetsiaalne tööriietus** ja **turvajalatsid**, õpilastel on selleks võimalus taotleda eritoetust.

Vestlustest kooli juhtkonna ning juhtõpetajatega selgus, et kooliüleselt toimub õppekavarühmade omavaheline **koostöö**, mille üheks väljundiks on vajalike ehitus- ja remonditööde teostamine, näiteks ehituserialade õpilased ehitanud põllumajanduse õppeks vajalikud siloaugud ning remontinud õppelauda.

Õppetöö läbiviimisel kasutatakse valdavalt e-õppekeskkonnana **Moodlet**. Õppekorraldusliku info vahendamine ja õppeprotsessi dokumenteerimine toimub õppeinfosüsteemis **Tahvel**. Vestlusel ÕKR-de õpilastega kinnitati, et kombinatsioon Moodle-Tahvel töötab nende vaates hästi. Samas on õppematerjalide regulaarne uuendamine ja digi-õppe osakaalu suurendamine kaasa toonud ka teisi erinevaid e-õpet ja –materjale vahendavate platvormide kasutuselevõtu (näiteks Google Meet, FB Messenger, mida kasutati/millele viidati ka külastatud tundides), mis on omakorda tekitanud arusaamatusi ÕKR-ide sessioonõppe õppijate seas.

Kool on toonud välja 2014–2019 rahulolu-uuringu tulemused:

Õppijate rahulolu õppetöö tingimustega on kalanduse erialal 4,93 (2019), mis on kõrgem kui kooli keskmine (4,24). Põllunduse ja loomakasvatuse erialadel on rahulolu keskmisest pisut madalam – 4,0 ja veterinaaria erialal – 3,63. Märkimist väärib asjaolu, et kõigis kolmes ÕKR-s on rahulolu siiski pidevas tõusvas trendis.

3.2.3 õppekorraldus, sh praktilise töö ja praktikakorraldus lähtub õppijate ja õppevormide eripärast ja toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel

Kõigis hinnatavates õppekavarühmades:

Üldist õppekorraldust reguleerib [õppekorralduseeskiri](#) (ÕKE), ÕKR-i juhtõpetaja koostatud kutseõppe õppetöögraafik ja tunnijaotusplaan ning igapäevaselt - tunniplaan õppeinfosüsteemis TAHVEL. Õppetöögraafik näitab õppegruppide praktikate perioode ja kutseõppe õppesessioone.

Komisjon vestles õppe- ja praktilise õppe korralduse teemadel õppesekretäri, ÕKR-de õpilastega ja õpetajatega ning sai kinnitust, et tunniplaanide koostamisel tehakse koostööd juhtõpetajatega, arvestatakse mooduli loogilist ülesehitust, eeldusainete rakendamise põhimõtet, valdkondlikku eripära, ainete ja teemade sujuvat järgnevust mõõdukate intervallidega ja võimalusel ka õpetajate soovidega ning õppijate ettepanekutega.

Osapooli arvestades on tunniplaan nähtav õpilastele kaks nädalat ja õpetajatele viis nädalat ette. Kutseõppe tunniplaanid koostatakse kogu õppeaastaks, mis võimaldab õpilasel ette planeerida töögraafikuid, (õppe)puhkust, pereelu ja õppimist. Samuti tehakse ka **külalisõpetajatega** planeering ette pikema perioodi peale.

Õppegraafiku planeerimisel arvestatakse erialade eripäraga, näiteks taimekasvataja kutseõppel on kiire periood sügisel ja kevadel, mil toimub praktiline õpe ettevõttes ning rahulikum talveperiood, kus toimuvad teooria tunnid koolis. „Hobuhooldaja“ õppekaval koostavad talliõpetajad kogu õppeaasta tallipraktikate planeeringu. „Kalakasvataja“ erialal nihutati õppeperioodi lähtudes ühelt poolt õppijate soovist praktikaperioodi pikendada ning teiselt poolt ettevõtete soovist rakendada praktikante suveperioodil, muutused tõid kaasa ka muutuse õppetöö planeeringus: kool algab oktoobris ja lõpeb septembris.

Praktilise õppe planeerimisel on aluseks õppemajandi, kalakasvatuse õppebaasi, -talli ja -farmi tootmistööd, mis võimaldavad õppijal saada kogemusi reaalsest tööprotsessist. See lihtsustab hilisemat toimetulekut ettevõttepraktikal. Õppe sisu planeerib kutseõpetaja koos praktikajuhendajatega. „Põllumajandustöötaja“ õppekaval on metsanduse, ehituse, lukksepatööde ja keevituse praktiline õpetus. „Hobuhooldaja“ eriala õpilased sooritavad praktilised töö kooli tallides, nädalavahetustel toimuvad tallipraktikad. Põllumajandustöötaja esimese ja teise kursuse õpilastel on suvel kooli juures individuaalne praktika, osaletakse vastava ajaperioodi tootmistöödel. „Kalakasvataja“ eriala õpilased osalevad praktilistel töödel individuaalselt või kahe kaupa, mis tagab individuaalse juhendamise. Kõik praktilise töö tunnid peavad õpilased sooritama 100% (kooli aruandest). Rahulolu-uuringust 2014–2019 selgub, et õppijate rahulolu praktilise õppega oli 2019. aastal põllunduses ja loomakasvatuses 4,01, mis on kooli keskmisest 3,92 kõrgem. Kalanduses on sama

näitaja 4,50, mis on aastaid püsinud kõrgel tasemel ja üle kooli keskmise. Veterinaarias on rahulolu küll kasvav (näiteks 2016 – 2,89, 2019 – 3,33), kuid jääb siiski regulaarselt allapoole kooli keskmist. Rahulolematust on põhjustanud muuhulgas spetsialiseerumise puudumine (kommentaar vestlusest õppijatega). Kool on teadlik ja kavandab spetsialiseerumist parendustegevusena.

Praktika korraldust reguleerib [ÕKE](#) 7. peatükk, praktikaprotsess on eesmärgistatud, seiratud, tagasisidestatud, analüüsitud ja dokumenteeritud. Praktika korralduse eest vastutab juhtõpetaja. ÕKR-del on praktikakohtade register ja nende sobivuse määramiseks dokument "Andmed praktikalepingu sõlmimiseks". Komisjon tutvus vaadeldavate ÕKR-de tunnustatud ja enamkasutatavate praktikabaaside nimekirjaga (kokku 22 ettevõtet). „Kalakasvataja eriala“ vaates tegi komisjon tähelepaneku, et nimistus võiks olla eelistatud ja suuremas valikus ettevõtted, kellel on suurem toodangu maht ja/või mitmekülgne tootmine, mikroettevõtetest ei saa õpilased piisavalt tugevat praktilist baastadmist.

Praktikate korraldamisel on arvestatud nii õppijate erialapädevuse kasvuga õppeperioodil, erialade sestoone tööjõuvajadusega kui ka eesmärgiga katta kõik vajalikud õpiväljundid. Väide leidis kinnitust vestlustest koolipoolsete praktikajuhendajatega: praktika ettevõtte valib õppija, kool soovib ja toetab, kasutatakse ka võimalust sooritada praktika kooli õppemajandis, seda põhimõttel, et õpilane saavutaks need praktika väljundid, mida valitud praktikaettevõtte ei võimalda. Kool toob aruandes ÕKR-de praktikate lõikes veenvaid näiteid, kuidas komplekselt on praktikate korraldamisel kõikide osapoolte huvi ja valdkondlike tegureid arvestatud.

Eeltoodu lubab õigustatult väita, et ÕKR-de praktika täidab eesmärgi, koostöö praktikaettevõtetega toimub ja välja töötatud praktika süsteemi arendatakse. Sama selgub ka rahulolu-uuringust 2014-2019: põllunduse ja loomakasvatuse erialadel on trend pidevalt tõusnud, 2014 – 3,15 ja 2019 – 4,02, mis on kooli keskmisest 3,99 pisut kõrgem. Veterinaaria õppekavadel on rahulolu mõneti kõikunud, kuid 2019 – 5,0 on rahulolu kooli keskmisest kõrgem. „Kalakasvataja“ õppekaval on trend n-õ pendeldav: 2016 – 3,50; 2017 – 5,0; 2018 – 4,17; 2019 – 4,83.

Praktikate arendamise eesmärgil toimuvad koolis praktikapartnerite koolitused, viimati 19. veebruar 2020, kus osales 25 valdkonna praktikaettevõtet. Komisjoniliikmete vestlused praktikaettevõtetega tõid kinnitust kõigi vaadeldavate ÕKR-ide osas, et kooli praktikantide sooritusega ollakse rahul, neid oodatakse tagasi, koostööle kooliga praktikate korraldamisel anti positiivne hinnang ning sooviti selle jätkumist.

Kalandus: Komisjoni hinnangul võiks praktikate korraldamisel arvestada sektori ettevõtete vajadusega, kus praktikantidel on kevadhooajal ja sügishooajal suurem võimalus erinevates töödes panustada ja kogemusi omandada, suvehooajal on rutiinsed tegevused ning pole võimalik paljudest erinevatest tegevustest osa saada. Selline lähenemine annaks praktikantidele unikaalse praktilise kogemuse. Samuti tekitab küsitavust praktikakohtade nimistu: kool võiks tagada, et praktikat tohib läbi viia ainult Põllumajandus- ja Toiduameti poolt tunnustatud ettevõtetes, kuigi ka nende seas on selliseid, kus reaalselt pole piisavalt võimalusi pakkuda praktikantidele lähtudes õpiväljundites kirjeldatust, millest sõltub praktikandi edaspidine huvi töötada sektoris ja siduda sellega oma tulevik.

Suur osa tänastest kalanduse valdkonna lõpetajatest ei jõua tööjõuturule. Samas on sektoriaalne tööjõupuudus, kus üldistatult öeldes kümnest värvatust kahel on erialane kõrgharidus ning ülejäänud kaheksa saavad väljaõppe ettevõttes kohapeal, mis on tööandjatele liigne koormus. Probleemi üheks lahenduseks on eriala intensiivsem reklaam sihtgruppide seas edastades selge sõnumi, et tööturg vajab kalakasvatajaid.

Vestlusest kalanduse valdkonna praktikabaasidega jäi kõlama soov saada koolilt praktikaperioodi lõppedes tagasisidet ja kokkuvõtet, kuidas kool ja praktikandid praktikaga rahule jäid, et tulevikus protsessi omaltpoolt parendada/arendada.

Põllundus ja loomakasvatus: Komisjoni vestlusest taimekasvatuse tootmisjuhiga selgus, et kooli praktikabaasis puudub kuivati ning kuivatamise teenust ostetakse sisse või müüakse edasimüüjatele kuivatamata viili. Kuigi koolil on olemas elevaatorid söödavilja käitlemiseks ning õpilastel on võimalus saavutada osa kuivatamise õpiväljundist koolis, jääb kaheldavaks sama õpiväljundi saavutamine ettevõttes, nimelt selgus vestlustest kahe praktikaettevõtte esindajatega, et kummaski ettevõttes ei saavutanud õpilased kuivatamise väljundit, kuna ettevõtted olid kas teise suunaga või kasutasid teenuskuivateid.

Hobuhooldus: Komisjoni vestlusest tööandjatega jäi kõlama, et JKHK hobuhooldaja eriala lõpetajate praktiline ettevalmistus ja oskuste tase pole veel päris piisavad kohe peale lõpetamist tööle asumiseks tallimehe ametikohal. Põhjendusena toodi välja, et sageli on õppija liiga noor, tema praktiline kogemus piirubki ainult kooli õppebaasis läbitud praktilise väljaõppega ning õppeperioodil toimunud ettevõttepraktikaga. Seetõttu on eriti oluline, et praktika sooritatakse tunnustatud ettevõttes, kus on võimalik omandada kõik tööelus vajalikud praktikaväljundid. Hetkel võimaldatakse õpilasel endal valida praktikaettevõtte, kuid siinkohal tuleks koolil valikut kitsendada, suunata õpilased suurematesse ettevõtetesse, kus on võimalus saada mitmekesisemat töökogemust. Erialaste praktikate parendamise tasuks intensiivistada koostööd valdkonna organisatsioonidega ja ettevõtetega: tutvustada hobuhooldaja kutset ja õpet tallipidajatele, ratsakoolidele, hobusekasvatajatele jt hobustega tegelevatele ühendustele, mille käigus lisanduksid uued, praktika eesmärkidele paremini vastavad praktikakohad.

Hobuhoolduse erialal on üheks kitsaskohaks on valikainete korraldus: hetkel saab valida ühe kahest moodulist - kas ratsastamine või rakendamine, samas selgus vestlustest õpilastega, et nad sooviksid valida mõlemad.

Veterinaaria: Vestlusest õppijatega selgus, et paljud töötavad juba õppimise kõrvalt loomakliinikutes, farmides või praksistes, kus arstid abilisi vajavad. Õpilase jaoks, kes pole veel otsustanud, kuhu ja millises praksises peale kooli lõpetamist tööle asuda, on huvitav läbida nii suurlooma kui ka väikelooma pikk praktika. Kuid õpilase jaoks, kes juba töötab loomakliinikus väikeloomadega ning soovib saada endale loomarsti abilise kutset, saada süvendatud oskusi praktilises töös, on pikk praktika laudas ja töö suurte põllumajandusloomadega kurnav. Probleemi lahendaks varasem spetsialiseerumine, mis hetkel on takistatud kutsestandardis kohustuslike kompetentside saavutamise tõttu mõlemal suunal, kuid samas on koolil võimalik teha vastav ettepanek kutsekomisjonile kutsestandardi muutmiseks.

ÕKR-i välispraktikaid korraldatakse Erasmus+ õpirände kaudu, põhilisteks riikideks on Rootsi, Poola ja Küpros. Õpirände eesmärgiks on koostöö erialakoolidega ja teiste välispartneritega, seda nii õppijate erialaste oskuste, võtmepedevuste, rahvusvahelise suhtlemise ja multikultuurses keskkonnas toimetuleku arendamise osas. Õpirännet korraldab ja tagasisidestab projektijuht vastavalt kehtivatele regulatsioonidele ja protseduuridele, protsessi on kirjeldatud kooli aruandes. Rände perioodil on õpilane toetatud, kord nädalas kontrollitakse kõikide osapoolte ülesannete/kohustuste kokkuleppekohast täitmist. Näide kooli aruandest: Loomaarsti abilise eriala osales 8 õpilast 2016-2018. aastal Erasmus+ raames rahvusvahelises projektis "ECVETUnits as Initial or Additional training to the European Veterinary Assistant Diploma". Kaasatud olid Tsehhi, Läti, Prantsusmaa ja Eesti loomakarsti abilise õpet andvad koolid. Projekti käigus koostati neli ingliskeelset õpimoodulit reaalselt õpet teostavate õpetajate poolt. Moodulite õpe realiseerus 2017. aasta novembris, projekti tagasiside oli väga hea.

Vestlusest projektijuhtidega selgusid ka ÕKR õpirändega seotud takistused. Üks selline on ajaline kestus 30 päeva: näiteks kalandus on spetsiifiline, õppijad töötavad ja ei saa nii pikalt eemal viibida. Põllumajanduse erialadel õppija on üldjuhul kodulembene ning ei saa kevadel, suvel ja sügisel kodunt lahkuda hooajatööde tõttu; talvel on õppetöö ning siis on küll praktikakohti, kuid pole sobivaid ülesandeid õpiväljundite saavutamiseks. Ka hobuhooldajate osas on keeruline – koolil on hea partner

Rootsis, käimas on läbirääkimised Belgiaga, kuid Covid-pandeemia tõttu õpiränne seiskus; kõige rohkem võimalusi ja ka huvilisi on loomaarsti abiliseks õppijate hulgas.

ÕKR-d on **kutseeksami** keskuseks, õpilased sooritavad eksami koolis. Kutseandjaks on Põllumajandus-Kaubanduskoda, korraldus töötatakse välja koostöös juhtõpetajate ja õpetajatega. Maaeluüksuse erialadel on kutseeksamite sooritamise % (2020 – 97,5%) olnud regulaarselt kõrgem kui kooli (2020 – 75,3%) ja riigi (2020 – 69,6%) keskmine. Kõrge % näitab, et õppetöö sh praktika ja praktiline töö koolis täidab eesmärgi, tõdevad nii kool kui komisjon.

3.2.4 õppesisu, -metoodika ja hindamine, sh praktilisel tööl ja praktilal lähtub õpiväljunditest.

Õppesisu ja -metoodika valik lähtub õpiväljunditest ja õppijate eripärast, näiteks on individuaalsemaks toetamiseks jagatud kutsekeskhariduse suure õpilaste arvuga õppegrupid mitmete üldharidusmoodulite õpetamiseks väiksematesse gruppidesse. Vajadusel jaotatakse veelgi väiksematesse gruppidesse ka hariduslike erivajadustega (HEV) õpilased. Praktilises õppes harjutatakse töövõtteid algul koos õpetajaga/juhendajaga, õpingute edenedes töötatakse iseseisvalt. Õppemeetoditest on nii kontaktõppes kui iseseisvas töös kasutusel probleemõpe, meeskonna- ja gruppitööd, mis arendavad võtmepädevusi, suhtlemist ja koostööd ning õpetavad vastutust jagama. Suur rõhuasetus on keeleõppele, kuna palju õppekirjandusest on võõrkeelne.

Hindamismeetodid on traditsioonilised: kasutusel on nii kujundav kui kokkuvõttev hindamine. Moodulite kokkuvõttev hindamine on kirjeldatud rakenduskavades; kasutusel on ka niinimetatud ühishindamine mitme õpetaja ja juhendaja koostöös. Enesehindamisel on nii kujundaval kui ka kokkuvõtval hindamisel suur osakaal, meeskonna ja gruppitöö ülesannetes hindavad kõik kõiki ehk hinnang kujuneb kõikide osapoolte tagasisides ja koostöös sündinud analüüsi baasil. Selline lähenemine võimaldab õppijal saada adekvaatset ülevaadet personaalsetest arenguvajadustest.

ÕKR-ide õppijad osalevad aktiivselt nii koolisisestel, vabariiklikel kui rahvusvahelistel **kutsevõistlustel**. Kool on oma aruandes toonud välja arvukalt näiteid võistlustegevusest, nii korraldamisel, läbiviimisel, kui ka võistlemisel: näiteks ratsavõistlused, hobuste hooldamine, loomade kaalu määramine, traktori vigursõit, vabariiklikud noortalunike kutsevõistlused, rahvusvahelised koolinoorte ja vabariiklikud künnivõistlused ja mitmed teised. EUROPEA süsteemis on eriala õpilased osalenud igal aastal rahvusvahelisel võistlusel Agrolympics (Saksamaal 2017, Portugalis 2018, Poolas 2019). Võistlustel saavutatakse enamasti kõrgeid kohti, näiteks ollakse siseriiklikel noortalunike kutsevõistlustel igal aastal esikolmikus, 2019 aastal saavutati vabariigi parima noore kändja tiitel. Kõrgeim tulemus Euroopa võistlustel on teine koht 2017 aastal. Võistlustel ja konkurssidel tulemuslikku osalemist motiveeritakse tunnustamisega. ÕKR-ide õpilaste rahulolu tunnustussüsteemiga on üldiselt tõusvas trendis, jõudes 2019 kooli keskmisele (4,26) ja üle; erandina veterinaaria, kus rahulolu on jäänud 2014 tasemele - 3,8.

Põllundus ja loomakasvatus: Kutsekeskharidusõppes õppivate õpilaste eelnev haridustase on väga erinev, mida näitab ka kooli sisseastumisel läbiviidav tasemetest. Õppetöös lihtsustatakse tekste ning nõrgemate õpilastega töötavad õpetajad individuaalselt. Järele aitamiseks kasutatakse rühmatöid, kus õpilased jaotatakse vastavalt tasemele: tegevuse eesmärk on üksteiselt õppida, tugevamad õpilased aitavad nõrgemaid järele. Nõrgematele õpilastele, kel jääb lävend ületamata, antakse võimalus lõpetada kool madalamal tasemel (näiteks 4. taseme asemel 3. tasemel).

Vestlusest põllumajanduse ja hobuhoolduse õpilastega selgus, et nende hinnangul on riskiks üldhariduse nõrk tase, mis võib tekitada probleeme ülikooli astumisel. Samas selgus vestlustest tugiteenuste töötajatega, et ülekooliliselt tegeletakse riigieksamisteks ettevalmistusega, sellises võimalusest teavitatakse juba esimesel kursusel, seega näib tegemist olevat osapooltevahelise kommunikatsioonihäirega. ÕKR-i õpilased tõid välja, et ollakse rahul nii kooli praktikabaasiga kui ka praktikaettevõtetega.

Põllumajanduse erialade õpilased tõid esile soovi saada senisest rohkem praktilist õpet mehhaanika osas ning viitasid, et praktilistes tundides on puudu praktikajuhendajatest, mistõttu ei jõuta kõikidega tegeleda ning tagasihoidlikumad õpilased jäävad sageli tahaplaanile.

Hobumajanduse eriala õpilased tõid välja, et sooviksid senisest suuremas mahus ja süvendatult noorhobuseõpet, samuti koolis kohapeal võimaluse õppida sorirakendit, milleks praegu võimalus puudub.

Veterinaaria: Vestlusel õpilastega toodi välja, et kohati kaldub loomaarsti abilise õpe liialt süvitsi veterinaariasse, teatud erialased seosed ja -nüansid on liiga rasked ja spetsiifilised ning pigem kuuluvad need loomaarsti pädevustesse, näitena toodi välja väga detailne ja ülepaisutatud mahus ravimiõpetus. „Loomaarsti abilise“ õppekaval õppijad soovivad spetsialiseerumisvõimalust, kuna suurlooma- ja väikeloomaarsti abilise töö on väga erinev, põhjuseks toodi, et osa õpilastest juba töötab õppimise ajal ning on huvitatud õppima eelkõige süvendatult just valitud suunal. Õppekavast ja vestlustest kutseõpetajatega ja õpilastega selgus, et võõrkeelte õpetamine on pöörhuga inglise keelele, valikõpinguna on õppekavas olemas ka vene keel. Tegelikuses on praksises kasutatavatest keetest hetkel vene keele osakaal võrreldes teiste võõrkeeltega oluliselt suurem. Siinkohal soovitab komisjon vaadata üle õppekavas olev keeleõpe ning kaaluda keeleõppe osakaalude viimist vastavusse tegeliku keeleoskusvajadusega tööturul.

Veterinaaria õppes tuleb senisest oluliselt suuremat tähelepanu pöörata tööohutusele (ohutustehnika, ohutusnõuded, turvaline töökeskkond), kuna loomaarsti abilisel võib töös ette tulla olukordi, kus patsient ohustab elu, vigastab või annab edasi ohtliku nakkuse. Oluline on rõhutada ja selgitada õpilastele pidevalt tööohutuse tähtsust. Samuti on erialal väga oluline suhtlemisoskuse arendamine: igapäevatöös kohtab veterinaarias loomaomanikke, kes on n-õ rasked kliendid (õelad, vihased, depressiivsed).

Kalandus: Kutseõpetajatega ja õpilastega toimunud vestluste baasil on rahulolu kalandusõppe sisu, õppe- ja hindamiskorraldusega, sealhulgas praktilise õppega ja praktikatega, kõrge. Õpingute katkestamise põhjused on pigem isiklikku laadi ja pigem ei sõltu koolipoolsest motiveerimisest. Kool on kõik tingimused õppetööks loonud, õpe on paindlik, lähenemine on individuaalne ja õppija saab ise õpingute fookust suunata eesmärgile vastavalt.

3.2.5 õppijate toetamiseks on loodud tugiteenused ja need on õppijale kättesaadavad

Koolis töötab toimiv tugitalitus: tugitalituse juhataja, õppegruppide juhatajad, noortejuht, õpilaskodu juhataja-kasvataja ja õpilaskodu korrapidajad. Tugitalituse eesmärk on rakendada kõigile abivajajatele sobivaid meetmeid, et vältida õpingute katkestamist. Pakutakse õpiabi, karjääriteenust, eri- ja sotsiaalpedagoogilist ning psühholoogilist teenust, vahendatakse tervishoiuteenuseid. Lisaks tagatakse õpilaskodu olmetingimused ning määratakse õppetöetusi. Vestlustest selgus, et selline süsteemne tegutsemine on mõjus, vähenenud on õpingute katkestajate ja õppevõlgnevusi omavate õpilaste arv.

Tugiteenused rakenduvad kutsekeskhariduse baasil õppijatele juba alates vastuvõtust, kus selguvad varasemate õpingute ajal kasutatud meetmed. Kirjeldatud protsess (kooli aruanne, vestlused) ja selle käigus tehtav koostöö, sealhulgas lapsevanematega on kasutusel nii tava- kui ka HEV-õppijate puhul. Vajadusel tehakse koostööd Järvamaa Rajaleidja keskuse ja Süda-Eesti Sotsiaalkeskuse psühholoogidega, kohaliku omavalitsuse (KOV) lastekaitse- ja sotsiaaltöötajatega, eelmise kooliga, noorsoopolitseiga, Töötukassa juhtumikorraldajatega (nt HEV õppijate suunamine töövõime hindamisele) ning Järvamaa Töötukassa karjäärinõustajaga.

Õpilaste rahulolu-uuringus 2019 vastas 78% põllumajandus ja loomakasvatuse õpilastest, et nad saavad õppegrupi juhatajalt vajalikku infot, nõu ja toetust. 13% õpilastest ei vajanud õppegrupi juhataja tuge. Vastajateks olid ka täiskasvanud õppijad, kes vajasid õpingute ajal vähem tuge (kooli aruandest).

Kool on analüüsinud põhjusi, mis takistavad õppimist ja viivad õpingute katkestamiseni, kutsekeskhariduse õppekavadel on need järgmised: õppija ei ole sotsiaalselt küps iseseisvaks eluks õpilaskodus (toitumise ja unerežiimi muutused); puuduvad eelteadmised valitud eriala õppeprotsessist; puudub huvi õppimise vastu; ilmnevad tervislikud põhjused ja elukoha muutus (näiteks kolimine välisriiki); vaimse pinget talumatus; nõrk füüsiline ettevalmistus; harjumatu füüsiline töö, allergiad jne. Tugitalituse töötajate tegelevad õpilasele õige ravi saamise ja tema teadlikkuse tõstmisega, vajadusel akadeemilise puhkuse soovitamise ja individuaalse õppegraafiku rakendamise. Õppegrupi juhatajad tõid välja, et tõusvas trendis on nii vaimse tervise probleemid, pereprobleemid, aga ka vilets füüsiline tervis, mis mõjutab maaeluga seotud erialadel toimetulekut. Kutseõppe õpilaste väljalangevus on seotud töökohamuutustega (uue töökoha leidmine või töökoha kaotus, koormuse suurenemine) või muutustega pereelus (rasedus, pereliikme haigestumine jne). Spetsiifiliste erialade (kalakasvataja, lambakasvataja jne) õpilased katkestavad õpingud sagedasti peale seda kui nad on saanud koolist kätte neile vajaliku informatsiooni ja oskused, neil puudub kutsetunnistuse saamise vajadus. Töökohapõhises õppes olevaid õpilasi toetab töökohapõhise õppe koordinaator ja juhtõpetaja ning töökohapoolne praktikajuhendaja.

Kutsekeskhariduse õppekavadel õppijaid teavitab üldharidusainete juhtõpetaja riigieksamite sooritamise võimalusest, soovijad saavad õpingute kestel vajalikku tuge, et eksamid edukalt sooritada ja jätkata õpinguid kõrghariduses. Koolis tegutseb toimiv õpilasesindus, kes korraldab üritusi: näiteks mälumängud, koroonavõistlused, saalihoki võistlused jm. Vaadeldavate ÕKR-ide õpilased osalevad ülekoolilistel üritustel ning osalevad aktiivselt ka huvitegevuses (näiteks näitering, võrkpall, ratsutamine).

Kool pöörab suurt tähelepanu tugispetsialistide, õpetajate ning praktikajuhendajate koostöö arendamisele, et õppijaid igakülgset toetada, abivajajaid märgata ja õigeaegselt sekkuda. Selleks korraldatakse personalile koolitusi ja tehakse regulaarset koostööd Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskusega. Õppegruppide juhatajad osalevad võrgustikuseminaridel, näiteks 2020. aastal Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskuse korraldatud koolitusel „Erivajadusega õppija kutsekoolis“. Samas „Hobuhooldaja“ eriala õpetajad osalesid 2019. aastal hobuterapeut Hele Aluste koolitusel „HEV õpilased ja hobused“.

ÕKR-des rakendatakse VÕTA-t vastavalt ÕKE korrale.

Veterinaaria tööandja ja komisjoni liikme suunav märkus: Praksistes võib rasketes situatsioonides tekkida nii loomaarstidel ja -abilistel stress, abituse, meeleheide, suitsiidsed mõtted. Väga oluline on, et õppimise ajal suudetakse selliseid tunnuseid õpilastel ära näha ja neid õigeaegselt aidata, samuti valmistada neid eelkirjeldatud situatsioonide tekkimiseks ette.

Haridussilma (haridussilm.ee) andmetel on JKHK-s Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria valdkonnas näitaja „kutseeksamite edukalt sooritanute osakaal kutseõppes“ parem kui riigis ja koolis tervikuna: 2015 – 91,8%; 2016 – 94,9%; 2017 – 97,1%; 2018 – 98,1%; 2019 – 99,4% ja 2020 – 97,5%.

Koolil on 2018. aastal Eesti Maaülikooliga sõlmitud koostöölepingu, mis loob õpilastele soodsamad sisseastumistingimused.

Järeldused

Tugevused:

- Toimiv koostöö huvigruppidega ning mitmekülgne õppimisvõimaluste tutvustamine on taganud õpilaste arvu kasvu veterinaaria ning põllumajanduse ja loomakasvatuse õppekavadel.
- Tugiteenuste kättesaadavus ja õppijate toetamine alates vastuvõtuprotsessist on taganud õpingute järjepidevust ning vähendanud katkestamise riske – nii vaadeldavates ÕKR-des kui koolis tervikuna.
- Vaadeldavate ÕKR-ide õppe- ja materiaaltehniline baas vastab valdavas osas erialaõppe ja tööturu vajadustele.
- Vaadeldavates ÕKR-ides on kõigi osapoolte vaates toimiv praktikaprotsess.
- Põllumajanduserialade õppekavad on praktilise fookusega, õppekavaarendus toimub koostöös tööandjatega ja kõrgkoolidega, mis tagab õppe aja- ja asjakohasuse.
- Õppeprotsess on süsteemselt tagasisidestatud; regulaarsed rahulolu-uuringud kinnitavad vaadeldavates ÕKR-s üldjuhul õppijate rahulolu õppe korralduse, -sisu, -metoodika ja hindamisega.
- Kõigis vaadeldavates ÕKR-ides tagab õppe jätkusuutlikkuse ja kvaliteedi neid mõjutavate oluliste protsesside (õpilase arengu jätkuv toetamine, materiaal-tehnilise baasi ja õppematerjalide pideva kaasajastamine, praktilise õppe ja praktikakorra pidev töös hoidmine, analüüsimine ning parendamine) pidev analüüsimine ning maaelu ja õppimisvõimaluste aktiivne tutvustamine, selleks, et tagada õpilaste järelkasv.
- Vaadeldavatest ÕKR-idest nii põllumajanduse kui ka kalanduse toodangu väärimine. Näiteks õppebaasi toodangut (kala) müüakse restorani- ja cateringi ettevõttele (näiteks Kalakala & Pojad OÜ), samuti kasutatakse JKHK kokakoolitustel toorainena nii taseme- kui täiendõppes, aegajalt ka koolisöökla kalaroogade valmistamiseks.

Parendusvaldkonnad kõigis vaadeldavates ÕKR-s:

- Täiskasvanud õppijad peavad orienteeruma mitme e-õppe platvormi vahel, mistõttu soovtab komisjon õppematerjalide kiiremaks leidmiseks ning (täiskasvanud) õppijatele täiendava aja- ja närvikulu vältimiseks on võimalik olemasolevaid digi-platvorme senisest enam ühtlustada või kasutusele võtta üks kindel süsteem.
- Vaadeldavatest õppekavadest ei tõuse kooli üldises turundusplaanis piisavalt esile põllumajandustöötaja ning kalanduse õppe võimaluste ja maaelu aktiivne tutvustamine. Komisjon soovib nimetatud erialasid propageerida koostöös üldhariduskoolide jt partneritega, eesmärgiga jõuda potentsiaalsete õppijateni, et õpe põllumajanduse ja kalanduse erialadel JKHK-s püsiks jätkusuutlik.

Komisjon soovib konkreetsete ÕKR-de/erialade lõikes analüüsis kirjeldatud probleemide lahendamiseks:

- „Põllumajandustöötaja“ eriala sagedaseks probleemiks on, et õpilased sooritavad ettevõttepraktika ettevõttes, milles ei ole võimalik saavutada kõiki õpiväljundeid (nt kuivatamine). Komisjon soovib otsida selleks erinevaid lahendusi, alates kooli õppebaasi laiendamise võimalustest kuni kindlate põllumajandusettevõteteneni, kus õpilased saaksid tööampsudena konkreetse õpiväljundi saavutada.
- „Põllumajandustöötaja“ õppekava ei sisalda piisavalt praktilist mehhaanika õppe osakaalu. Komisjon soovib õppekava rakenduskava üle vaadata ning suurendada praktilist mehhaanika õpet kas teoreetilise õppe või valikõpingute arvelt.
- Vaadata üle „Põllumajandustöötaja“ praktilise õppe korraldus kooli õppemajandis ning tagada igale õppijale piisavas mahus juhendamist praktiliste tööde tegemisel.

- Arvestada õpilaste soovi ja süvendada „Hobuhooldaja“ õppekava rakenduskavas noorhobuse õppe osakaalu.
- Leida vahendeid „Hobuhooldaja“ õppekava õppebaasi sorirakendi soetamiseks, arvestades kutseõpetajate ja õpilaste soovi õppida sorirakendit koolis kohapeal.
- „Hobuhooldaja“ eriala lõpetajad ei ole tööandjate vaates piisava ettevalmistusega tallimehe ametisse asuma. Komisjon soovib leida senisest enam võimalusi koostööks ning muuta see tööandja ootustele vastavaks. Koostööst saadud sisendit arvestades vaadata üle „Hobuhooldaja“ eriala praktikakorraldus ja -eesmärgid. Kommunikatsiooni tõhustamiseks ja sisendi saamiseks kaasata praktikaettevõtete koolitusse senisest enam hobuhooldusega seotud ettevõtjaid, partnereid jt osapooli ning tagada koolitusinfo jõudmine kõigi huvilisteni.
- „Hobuhooldaja“ õppekaval on praktikaettevõtete valik kitsas. Komisjon soovib laiendada praktikaettevõtete nimekirja ning kindlustada eriala õpilastele praktikaväljundite omandamine tunnustatud praktikaettevõtetes, mis tagaks õpingute lõppedes ja talli tööle asumisel vajaliku paketi mitmekesiseid töökogemusi.
- „Loomaarsti abilise“ eriala reaalse töö eripäradest tulenevalt on peamiseks kitsaskohtadeks tööturule sisenemisel tööohutus, õppija vaimne tervis ja vene keele oskus. Kooli sõnul on valikõpingute seas: vene keel mahuga 3 EKAP-it ja tööohutus, turvaline töökeskkond ja esmaabi mahuga 3 EKAP-it mille raames saadakse esmaabi andja koolituse ning töötervishoiu ja tööohutuslase koolituse tunnistused, kuid lähtudes tööturu situatsioonis soovib komisjon pöörata eelnimetatud tööturu vajadustele rohkemat tähelepanu, näiteks suurendades moodulite/teemade mahtu.
- Leida võimalusi „Hobuhooldaja“ ja „Kalakasvataja“ erialade intensiivsemaks propageerimiseks koostöös erialaliitude jt partneritega ning suunata sektori tööandjate vajadusel põhinev turundustegevus potentsiaalsele sihtgrupile, toetamaks õppija erialateadlikku valikut õppima asumisel.
- Vaadata üle praktikaettevõtete nimekiri ja praktikakorraldus „Kalakasvataja erialal“ ning pakkuda õpilasele tuge praktikaettevõtte valikul ja suunata õpilane tunnustatud sektori ettevõttesse, kellel on suurem toodangu maht ja/või mitmekülgne tootmine, tagamaks praktikaväljundite saavutamist kõrgemal tasemel.
- Tagasisidestada kalanduse ÕKR-a praktikaettevõtteid praktika tulemustest, andmaks tööandjale sisendit praktikaprotsessi edendamiseks ja parendamiseks.

Arenguvõimalused:

- „Põllumajandustöötaja“ õppekava valikainete laiendamine vastavalt õppijate soovile saada mehhaniseerimise suunal süvendatumat õpet.
- „Hobuhooldaja“ õppekavas võiks õpilaste soovil taastada seal varasemalt olnud hipoteraapiat tutvustava teema või kursuse, mis sisaldaks eelkõige hipoteraapias kasutatava hobuse omadusi, käsitlemist ja varustust.
- Koolil on võimalus võtta initsiatiiv ja kaardistada hobumajanduse sektori tööjõuvajadus (sh asukoht, ametipositsioonid, töö iseloom ja perspektiiv) koostöös erialaliitudega. Kaardistusele tuginevat reklaami on võimalik suunata fookusseeritult potentsiaalsele sihtgrupile.
- Eesti loomakliinikud ja suurloomapraksised vajavad oluliselt rohkem kvalifitseeritud töötajaid kui käesoleval ajal kooli lõpetab, mis eeldaks riikliku koolitustellimuse suurendamist „Loomaarsti abilise“ õppekaval.
- Kalanduse õppebaas võimaldab koolitada kalandussektori ettevõtetele vajalikku töötajaskonda, kuid hetkel on huvi eriala vastu pigem täiskasvanud õppijal, keda huvitab personaalses vaates vaid kitsas kompetents ning vakantsed töökohad tööturul jäävad täitmata. Koolil on võimalus võtta initsiatiiv ja kaardistada sektori tööjõuvajadus (sh asukoht,

ametipositsioonid, töö iseloom ja perspektiiv) koostöös erialaliitudega. Kaardistusele tuginevat reklaami on võimalik suunata fookuseeritult potentsiaalsele sihtgrupile.

- Kool on idee tasandil kaalunud kalanduse valdkonna õppe suunamise võimalusi venekeelsele sihtgrupile ja leidnud, et koolipoolne valmisolek õppebaasi, materjalide ja vene keele oskusega õpetajate osas on olemas. Selline teave annab võimaluse edasi liikuda ning kaaluda, kas oleks võimalik pakkuda õpet näiteks integratsiooni-õpperühmale, kus lisaks erialale on fookus ka eesti keele omandamisel, mis suurendaks muuhulgas õppija toimetulekut Eesti ühiskonnas ja väljavaateid Eestis tööd saada. Perspektiivi võib näha ka töökohapõhise õppevormi rakendamisel, mis kindlustaks üheaegsel õppijale töö, koolile õpilase ja ettevõttele töötaja. Kalakasvatuse õppe vajaks täpset ja sihitud reklaami ka gümnaasiumite lõpetajate seas.
- Rahastamise taha on jäänud kalamajja uute pumpade soetamine, mis on hädavajalik vanade pumpade väljavahetamiseks. Samuti peaks edasi arendama külmaveeliste liikide kasvatamiseks mõeldud sektsiooni tehnilist lahendust, mida kooli vahenditest on võimalik teha järk-järgult, vastavalt eelarvelistele võimalustele. Samuti saaks suurema rahastuse korral arendada välja veel erinevaid katse-õppe-seadmeid. Koolil, nagu ka teistel vesiviljelusharidust andvatel õppeasutustel, puuduvad võimalused taotleda rahalisi vahendeid õppetehnolise baasi täiendavaks arendamiseks, sest sobilikke fonde ei eksisteeri. Kalanduse õppebaasi arendamine võimaldaks tulevikus veelgi laiemalt praktilist õpet pakkuda.
- Kuigi kalanduse õppebaasi käitamine on koolile suur kulu, sest isemajandavaks nii väikest mudelkasvandust muuta ei ole väikese mastaabi tõttu võimalik, saab mõelda tegevusvälja laiendamisele toodangu realiseerimisel ja sellega õppekulusid mõnevõrra vähendada.

3.3 Õpetajad¹

Analüüs

3.3.1 Õppekavadel on vajaliku kvalifikatsiooniga õpetajad, sh praktikud ja pädevad praktikajuhendajad; õpetajatöö maht ja ametikohad on planeeritud.

Vaadeldavate ÕKR-i õpetajate arv, kvalifikatsioon ja koosseis on õppekavade rakendamiseks piisav (vt tabel nr 3). Enamus kutseõpetajatest ja praktikajuhendajatest on erialaspetsialistid, kes omavad ettevõtet ja praktiseerivad igapäevaselt koolitöö kõrvalt. Täiskoormusega õpetajal on ametikohal 880 tundi õppeaastas, kuid võimaldatakse ka osakoormusega tööd, mis sobib hästi alustavatele õpetajatele ja töötavatele praktikutele. Vestlustel ÕKR-ide õpetajatega kinnitati, et tunni- ja töökoormus on jõukohane.

Spetsiifiliste valdkondade/teemade õpetamise on kaasatud koolivälised erialaspetsialistid (põhjalik nimekiri kooli aruandes lk 27): kõrgkooli õppejõud, atesteeritud konsulendid ja lektorid, kelle kaasamine on õppekorralduslikult keerukas, kuid keda õppijad hindavad kõrgelt (vestlustest kõigi ÕKR-ide õppekavadel õppijatega). Õpetajatega rahulolu on vaadeldavates ÕKR-ides üldjuhul kooli keskmisega (4,22 – 2019) samal tasemel, mõneti madalam on see veterinaaria erialal (3,74), kus analüüsitud põhjustena toob kool välja puuduliku infoleviku õppe tagasisidestamisel ja õppematerjalide edastamisel. Vestlusel arendus- ja õppetöö üksuse juhatajaga selgus, et maaelu üksuse õpetajatega ja nende tööga on põhjust rahul olla, kiitva hinnangu said ka ÕKR-de juhtõpetajad, kelle vastutusallas on õppekavade katmine kvalifitseeritud personaliga, sh personali arendustöö.

¹ Õpetajad on antud dokumendi kontekstis kõik õppekasvatustala töötajad (sh praktilise töö juhendajad, praktikajuhendajad koolis jt)

Tabel 3: Erialaõpetajate arv, kvalifikatsioon (sh kutsetunnistusega); erialaõppesse töömaailmast kaasatud praktikute arv

	Kutseõpetajad, praktikajuhendajad	Kvalifikatsioon	Kutsetunnistus	Kaasatud praktikud
Põllumajanduse ÕKR	27	Kõrgharidus 13 EKR tase 5 8	20	13
Veterinaaria ÕKR	7	Kõrgharidus 4 EKR tase 5 2	4	14
Kalanduse ÕKR	6	Kõrgharidus 5	3	5

Kool on noorendama ÕKR-i õpetajate koosseisu. Uued õpetajad on enamasti kooli vilistlased, kes omavad nii erialast haridust kui ettevõtluskogemust. Noored õpetajad suunatakse Tallinna Ülikooli "Kutseõpetaja kohanemisaasta" koolitusele, mille lõppedes on neil võimalus sooritada kutseõpetaja kutseksam. 2020/21 õppeaasta osalevad koolitusel neli valdkonna õpetajat (kooli aruandest, lk 27). Õpetajate vanuseline koosseis on toodud tabelis nr 4.

Tabel 4: Õpetajate vanuseline jaotus, põllumajanduse, veterinaaria ja kalanduse ÕKR

Vanus	Kutseõpetajad	Üldharidusainete/ lõimingute õpetajad
Kuni 29 aastased	3	-
30 - 39 aastased	6	1
40 - 49 aastased	5	4
50 - 59 aastased	4	3
60 ja vanemad	2	4

3.3.2 õpetajate kutse-, eri- ja ametialane areng lähtub õppekavadest, õppijate vajadustest ja osapoolte tagasisidest ning eneseanalüüsist.

Õpetaja põhilisteks tugiisikuks on juhtõpetaja, täienduskoolituste kursuste puhul - täienduskoolituse juht. Õpetajate koolitus- ja arenguvajadus selgitatakse välja traditsioonilisel moel: kord aastas, kevadeti viib juhtõpetaja läbi arenguveestluse, millele eelneb eneseanalüüs õppeaasta eesmärkide täitmise osas ja uute sihtide seadmine. Vastavalt eesmärkidele planeeritakse eri- ja ametialased koolitused, stažeerimine, projektides osalemine jm. Arenguveestlustest saadakse sisend kooli koolitusplaani ja ÕKR-ide arendustegevustesse.

Koolitustest osavõttu võimaldatakse kõigile soovijatele, tasuliste koolituste osas on vajalik põhjendus ja juhtõpetaja heakskiit. Stažeerimine toimub vastavalt koolis kehtestatud korrale. Näiteks 2017. aastal rakendus projekti, mille käigus ka mitmed vaadeldavate ÕKR-ide kutseõpetajad stažeerisid valdkonna ettevõtetes, projekti eesmärk oli paremini luua seoseid reaalse töö ja õppe vahel ning arendada edasi praktikate süsteemi.

ÕKR-ide personal osaleb välisprojektides, kus vastavalt 2020. aastal valminud kooli rahvusvahelistumise strateegiale, arendatakse erialaseid pädevusi komplekselt keeleoskusega ning saadakse kogemusi välispartneritelt, tõuseb valmisolek panustada vajadusel ka õppe rahvusvahelistumisesse jt tegevustesse. Kavandatud tegevuste seas rakendispordi toomine kooli, loomade võistlusteks ettevalmistamine; taimekasvatuse efektiivsuse tõstmine jm.

2023. aastasse on kavandatud rahvusvahelised võistlused: hobuhooldaja eriala kompleksvõistlus; põllumajanduserialade võistlus Agropympics (näited kooli aruandest). ÕKR-ide õpetajad on osalenud Erasmus+ õpirännetes ja strateegilise koostöö projektides. Perioodil 2014-2019 osales Erasmus+ õpirändes (sihtriigid Holland, Belgia, Inglismaa ja Rootsi) 15 vaadeldavate ÕKR-ide õpetajat/töötajat. Projektijuhtide sõnul avaldavad õpetajad järjest enam soovi osaleda projektitegevuste, omades kindlat, eesmärgistatud huvi. Õpetajate tagasisides toodi välja, et lisaks õpirändes osalemise kitsalt personaalsele kasule on üha enam hakatud tähelepanu pöörama ka välispartneri(te) arendustegevustele laiemalt, et saadud teadmisi/kogemusi koolis rakendada. Hindamiskülastuse perioodil käimasoleva väliskoostöö näiteks toodi mobiilirakenduse arendus, mis annab operatiivset tagasisidest praktika osapooltele praktika sujumise kohta. Käivitatud oli ka mitme partneriga taastuenergia-teemaline projekt, mille käigus on valmimas ettevõtluse kursus põllumeestele – „taastuenergia tootmisega alustamine“, projektis osalemine annab võimaluse vahetada kogemusi Hispaania partneritega.

Sisekoolitustel on viimastel aastatel rõhuasetus õpetajate digi-pädevuste arendamisele (näited kooli aruandest: „Moodle kursuse kavandamine“; „Google konto kasutamise võimalused“; „Uuenev õpikäsitus – võti kutsehariduse kvaliteedi tõusuks“). Sisekoolituste käigus valmis ka praegu kasutusel olev arenguevestluste süsteem. Õppe- ja arendustöö üksuse juhataja väitel on maaelu üksuse õpetajate digi-oskuste tase õppetöö läbiviimiseks erinev, kuid enamasti piisav, paljudel õpetajatel on oma Moodle kursused, mis covid-19 kriisi tingimustes on õppetööd võimaldanud.

Vaadeldavate ÕKR-ide personali keeleoskuste tase on õppe- ja arendustöö juhi hinnangul erinev: inglise keele oskuste tõstmiseks on koolis toimunud inglise keele ring. On kaalutud venekeelse sihtgrupi kaasamise võimalusi maaelu erialadel õppimisse, kuid seoses covid-19 kriisiga on see teema arendamine ajutiselt peatatud.

Alates 2018/2019 õppeaastast rakendatakse koolis kolleegilt kolleegile õppimise süsteemi, mille käigus külastatakse kolleegide tunde ning saadakse neilt nii erialaseid teadmisi kui ka didaktilisi võtteid, mida edaspidi ka töös kasutada. Tunnikülastused dokumenteeritakse ja esitatakse juhtõpetajale, kes teeb kokkuvõtteid kooli nõukogule. ÕKR-ide õpetajad tõid positiivselt välja, et läbi tunnikülastuste paranesid kolleegide omavahelised suhted ning koostöö, seda nii erialaselt kui ka valdkonniti.

Õpetaja kutset omandavatele noortele õpetajatele määratakse kogenud kolleegist mentor, kes jälgib ja suunab pedagoogiliste pädevuste arendamist; motivatsiooni toetuseks tasub kool ka kutseeksami tasu.

Toetatakse ka väljastpoolt kaasatud spetsialiste, kellele võib keeruliseks ja aeganõudvaks osutada õppeprotsessi dokumenteerimine, vajadusel abistatakse neid õppeinfosüsteemis „Tahvel“ päevikute täitmisel.

Mitmed ÕKR-i õpetajad osalevad põllumajanduskoolide võrgustike seminaridel, õppekavade loomine ning koostöö teiste maaelu-valdkonna koolidega toimub läbi MTÜ EUROPEA Eesti. Koostöö tagab kursisoleku valdkondlike aktuaalsete probleemidega ja on sisendiks uutele väljakutsetele.

Töötajate rahulolu-uuringu põhjal hindab põllumajanduse, veterinaaria ja kalanduse ÕKR-ide personal kooli poolt pakutavaid arenguvõimalusi kõrgemalt (4,52) kui kooli keskmine (4,31 - 2019). Kooli tunnustamissüsteemiga on rahulolu pisut kõrgem (4,32) kooli keskmisest (4,29). ÕKR õpetajaid on

tunnustatud nii maakondlikult kui vabariiklikult; sellekohased näited on kool toonud vahemikus 2015 – 2020, mil erineva tunnustuse on pälvinud ca 14 töötajat (kooli aruandest).

Põllunduse ja loomakasvatuse ning hobuhoolduse õpetajad on pühendunud ning soovivad õpetada JKHK-s, tuues välja, et kolleegid on väga toetavad ning samuti on motiveeriv näha õpilaste arengut. Vestlusest õpetajatega selgus, et valdavalt saadakse tuge juhtõpetajalt, noori kutseõpetajaid toetavad vanemad kolleegid, kes annavad järk-järgult tööd üle nooremale põlvkonnale. Sellest lähtuvalt on õpetajate põlvkonna vahetumine sujuvam. Tagasisidet õpetajatöö kvaliteedile annab iga-aastaselt läbiviidav rahuloluküsitlus, mis on suureks abiks eneseanalüüsi koostamisel. Õppeaasta, praktika ja moodulite lõpus toimub arutelu õpilastega, kus saadakse tagasisidet, mis oli hästi ja mida tuleks paremini teha. ÕKR-i kutseõpetajad tunnevad puudust psühholoogist või psühholoogiaalasest koolitusest, et õpilasi paremini aidata.

Vestlustes „Põllumajandustöötaja“ ja „Hobuhooldaja“ õppekava õpilastega selgus, et nad tunnustavad õpetajaid, kes on väga toetavad, julgustavad ning vastutulelikud.

Veterinaaria õppekavadel on õpetajate tase väga kõrge. Õpetajate seas õpetavad ka Eesti Maaülikooli õppejõud ja lektorid kes valdavalt õpetavad spetsialisti tasemel täiendkoolitustel. Õppe kvaliteeti ja mitmekesisust lisaks veelgi aegajalt välislektorite kaasamine.

Kalanduse õppekaval õpetab kvalifitseeritud ja asjatundlik personal, sealhulgas ettevõtet omavad praktikud. Külalisõpetajatena on kaasatud mitmed EMÜ õppejõud, kes õpetavad spetsiifilisi valikaineid, läbi laiapõhjalise koostöö EMÜ-ga ollakse kursis kalanduse valdkonna aktuaalsete probleemidega ja tehnoloogiliste uuendustega, millest saadakse ka sisendit, arendamiseks õppekava ja -sisu. Sisukas koostöö jätkub ka tulevikus.

Järeldused

Vaadeldavate ÕKR-ide olulised tugevused:

- Õppetöösse on kaasatud erialaspetsialiste nii kõrgkoolidest (näiteks EMÜ) kui ka töömaailmast, mis tagab õppesse sisendi kaasaegsetest teaduspõhistest tehnoloogiast jt aktuaalsetest erialastest arengutest.
- Paljudel kutseõpetajatel on erialane praktiline töökogemus, mis toetab praktilise õppe jätkusuutlikkust.
- Õpetajate areng on toetatud läbi regulaarse enesetäiendamise erinevate koolituste ja rahvusvahelise koostöö kaudu, soodustatud on ka kutse- ja kõrghariduse ning kutsete omandamine.
- Õpetajad teevad koostööd huvigruppidega ÕKR-ide erialade arendamisel.
- Õpetajad teevad moodulisest ja -välist koostööd erialaõppes õpiväljundite seostamisel ja eriala kompetentside lõimimisel.
- Kooli töötajad on saanud vabariiklikke, valdkondlike ja ülekoollisi tunnustusi ning on rahul kooli tunnustamissüsteemiga.

Parendusvaldkonnad ja komisjoni soovitus:

- Projektitegevustesse kaasatud töötajaid on märgatavas vähemuses, komisjon soovib toetada senisest rohkem töötajate arengut läbi projektitegevuste, koolituste jt koostöövormide, seda nii koolisisest kui ka -väliselt, sealhulgas välisriikides.
- ÕKR-i kutseõpetajate soovil tasub korraldada psühholoogia-alane koolitus, mis võimaldaks neil õpilast paremini mõista, et toetada õpilase erialast edenemist õpingutes.
- Õpetajate omavaheline koostöö on ebaühtlane ning erineva kaasatusega, komisjon soovib õpetajate omavahelise koostöö soodustamist kõikides vormides (sealhulgas uute õppe- ja kursusekavade loomisel, rakenduskavade ülevaatamisel ja täiendamisel, õppesse

metoodiliste-, võtme- ja digipädevuste lõimimisel, moodulite ühisel hindamisel ja õpilaste toetamisel).

Arenguvõimalused

- Välislektorite kaasamine õppeprotsessi lisaks õppele rahvusvahelist mõõdet ning tõstaks õppe usaldusväärsust tööandjate ja õppijate seas. Näiteks võiks kalanduses otsida kontakte ja teha koostööd valdkonnas pikaajaliste õpetamistraditsiooniga kõrgetasemelistest kutseõppeasutustest nii Soome kui ka Taanis.
- Koostöös kooli toitlustuse erialadega ja/või teiste kutsekoolidega ja ettevõtetega on võimalik kalanduse õppebaasi toodangu ja selle realiseerimise osas leida uusi väljakutseid ja võimalusi, muuhulgas omatulu suurendamiseks.

4. Hindamiskomisjoni peamised järeldused kõigi vaadeldavate õppekavarühmade osas

Peamised järeldused

Vaadeldavate õppekavarühmade peamised tugevused:

- Järvamaa Kutsehariduskeskus on Eestis suurima põllumajanduserialade valikuga kool, mis pakub põllumajandussektori tööturu vajadustele vastavaid õppekavasid - nii tasemeõppes kui ka täienduskoolitusi pakkudes. Õppe- ja täiendkoolituse õppekavasid arendatakse koostöös erialaliitudega, sektori tööandjatega, ülikoolidega jt partneritega.
- Õppekavarühmade õppeprotsessi on kaasatud erialaspetsialistid töömaailmast, Eesti Maaülikooli õppejõud ja valdkonna tippkoolitajad; kutseõpetajad on erialase praktilise töökogemusega ja arendustegevused õpetajate regulaarseks enesetäiendamiseks on piisavad.
- Õppekavarühmade kutse-ja üldharidusõpetajate vahel toimub regulaarne koostööd nii erialaste kui võtme- ja digipädevuste lõimimisel, eripalgeliste õppe- ja hindamismeetodite rakendamisel, rakenduskavade ülevaatamisel, õppematerjalide täiendamisel, uute õppekavade loomisel kui ka õppijate enesekohase, sotsiaalse ja erialase arengu toetamisel.
- Õppekavarühmades kavandatud parendustegevused on sidusad arengukava lisa seatud valdkondlike sihtidega.
- Huvigruppide nõudlusele vastavad õppimisvõimalused erinevates kutseõppe vormides ja Eesti Kvalifikatsiooniraamistiku tasemetel on taganud sihtgrupi huvi püsimist õppekavarühmade erialade vastu. Õpilaste arv kutsekeskhariduse õppekavadel („Hobuhooldaja“ ja „Põllumajandustöötaja“ erialadel) on kasvutrendis ning –kutseõppekavadel („Põllumajandustöötaja“, „Hobuhooldaja“, ja „Loomaarsti abiline“) on püsivalt kõrge. Panuse sellesse on andnud ka põllumajanduserialade aktiivne reklaamimine potentsiaalsete õppijate seas.
- Kooli õppebaas vastab õppekavarühmade erialaõppe vajadustele.

Vaadeldavate õppekavarühmade peamised parendusvaldkonnad ja soovitused

- „Loomaarsti abilise“ õppekaval on peamiseks probleemiks eritasandiliste spetsialiseerumiste puudumine: suurloomad või väikeloomad, operatsiooni või intensiivravi patsientide suund.

Komisjon soovib süvendatud spetsialiserumisvõimaluste pakkumist lähtudes tööturu vajadustest ning õpilaste huvist.

- „Põllumajandustöötaja“ eriala sagedaseks probleemiks on, et õpilased sooritavad ettevõttepraktika ettevõttes, milles ei ole võimalik saavutada kõiki õpiväljundeid (nt kuivatamine). Komisjon soovib otsida selleks erinevaid lahendusi, alates kooli õppebaasi laiendamise võimalustest kuni kindlate põllumajandusettevõtteni, kus õpilased saaksid tööampsudena konkreetse õpiväljundi saavutada, samuti vaadata üle praktilise õppe korraldus kooli õppemajandis ning tagada igale õppijale piisavas mahus juhendamist praktiliste tööde tegemisel.
- „Hobuhooldaja“ eriala lõpetajad ei ole tööandjate vaates piisava ettevalmistusega tallimehe ametisse asuma. Komisjon soovib leida senisest enam võimalusi koostööks ning muuta see tööandja ootustele vastavaks. Koostööst saadud sisendit arvestades vaadata üle „Hobuhooldaja“ eriala praktikakorraldus ja -eesmärgid. Kommunikatsiooni tõhustamiseks ja sisendi saamiseks kaasata praktikaettevõtete koolitusse senisest enam hobuhooldusega seotud ettevõtjaid, partnereid jt osapooli ning tagada koolitusinfo jõudmine kõigi huvilisteni.
- „Loomaarsti abilise“ eriala reaalse töö eripäradest tulenevalt on peamisteks kitsaskohtadeks tööturule sisenemisel tööohutus, õppija vaimne tervis ja vene keele oskus. Komisjon soovib pöörata tööturu vajadustele rohkemat tähelepanu ning kas suurendada moodulite/teemade mahtu või lisada need valikõpingutena õppekavasse.
- Leida võimalusi „Hobuhooldaja“ ja „Kalakasvataja“ erialade intensiivsemaks propageerimiseks koostöös erialaliitude jt partneritega ning suunata sektori tööandjate vajadusel põhinev turundustegevus potentsiaalsele sihtgrupile, toetamaks õppija erialateadlikku valikut õppima asumisel.
- Vaadata üle praktikaettevõtete nimekiri ja praktikakorraldus „Kalakasvataja erialal“ ning pakkuda õpilasele tuge praktikaettevõtte valikul ja suunata õpilane tunnustatud sektori ettevõttesse, kellel on suurem toodangu maht ja/või mitmekülgne tootmine, tagamaks praktikaväljundite saavutamist kõrgemal tasemel. Tagasisidestada kalanduse ÕKR-praktikaettevõteteid praktika tulemustest, andmaks tööandjale sisendit praktikaprotsessi edendamiseks ja parendamiseks.
- Projektitegevustesse kaasatud töötajaid on märgatavas vähemuses, komisjon soovib toetada senisest rohkemate töötajate arengut läbi projektitegevuste, koolituste jt koostöövormide, seda nii koolisisiselt kui ka -väliselt, sealhulgas välisriikides.
- Õpetajate omavaheline koostöö on ebaühtlane ning erineva kaasatusega, komisjon soovib õpetajate omavahelise koostöö soodustamist kõikides vormides (sealhulgas uute õppe- ja kursusekavade loomisel, rakenduskavade ülevaatamisel ja täiendamisel, õppesse meetoodiliste-, võtme- ja digipädevuste lõimimisel, moodulite ühisel hindamisel ja õpilaste toetamisel).

Arenguvõimalused:

- Koolil on võimalus võtta initsiatiiv ja kaardistada hobumajanduse sektori tööjõuvajadus (sh asukoht, ametipositsioonid, töö iseloom ja perspektiiv) koostöös erialaliitudega. Kaardistusele tuginevat reklaami on võimalik suunata fokuseeritult potentsiaalsele sihtgrupile.
- Kaasates välislektoreid õppeprotsessi lisaks õppele rahvusvahelist mõõdet ning tõstaks õppe usaldusväärsus töötajate ja õppijate seas. Näiteks võiks kalanduses otsida kontakte ja teha koostööd valdkonnas pikaajaliste õpetamistraditsiooniga kõrgetasemelistest kutseõppeasutustest nii Soome kui ka Taanis.
- Eesti loomakliinikud ja suurloomapraksised vajavad oluliselt rohkem kvalifitseeritud töötajaid kui käesoleval ajal kooli lõpetab, mis eeldaks riikliku koolitustellimuse suurendamist „Loomaarsti abilise“ õppekaval.

- Kalanduse õppebaas võimaldab koolitada kalandussektori ettevõtetele vajalikku töötajaskonda, mis annab koolile võimalus võtta initsiatiiv ja kaardistada sektori tööjõuvajadus (sh asukoht, ametipositsioonid, töö iseloom ja perspektiiv) koostöös erialaliitudega. Kaardistusele tuginevat reklaami on võimalik suunata fokuseeritult potentsiaalsele sihtgrupile. Kalanduse valdkonna õppe suunamise võimalusi venekeelsele sihtgrupile ja leidnud, et koolipoolne valmisolek õppebaasi, materjalide ja vene keele oskusega õpetajate osas on olemas. Perspektiivi võib näha ka töökohapõhise õppevormi rakendamisel, mis kindlustaks üheaegsel õppijale töö, koolile õpilase ja ettevõttele töötaja. Kalakasvatuse õppe vajaks täpset ja sihitud reklaami ka gümnaasiumite lõpetajate seas.
- Kalanduse õppebaasi arendamine võimaldaks tulevikus veelgi laiemalt praktilist õpet pakkuda, samuti kaaluda tegevusvälja laiendamist toodangu realiseerimisel ning sellega mõnevõrra vähendada õppekulusid.